

8041

IV

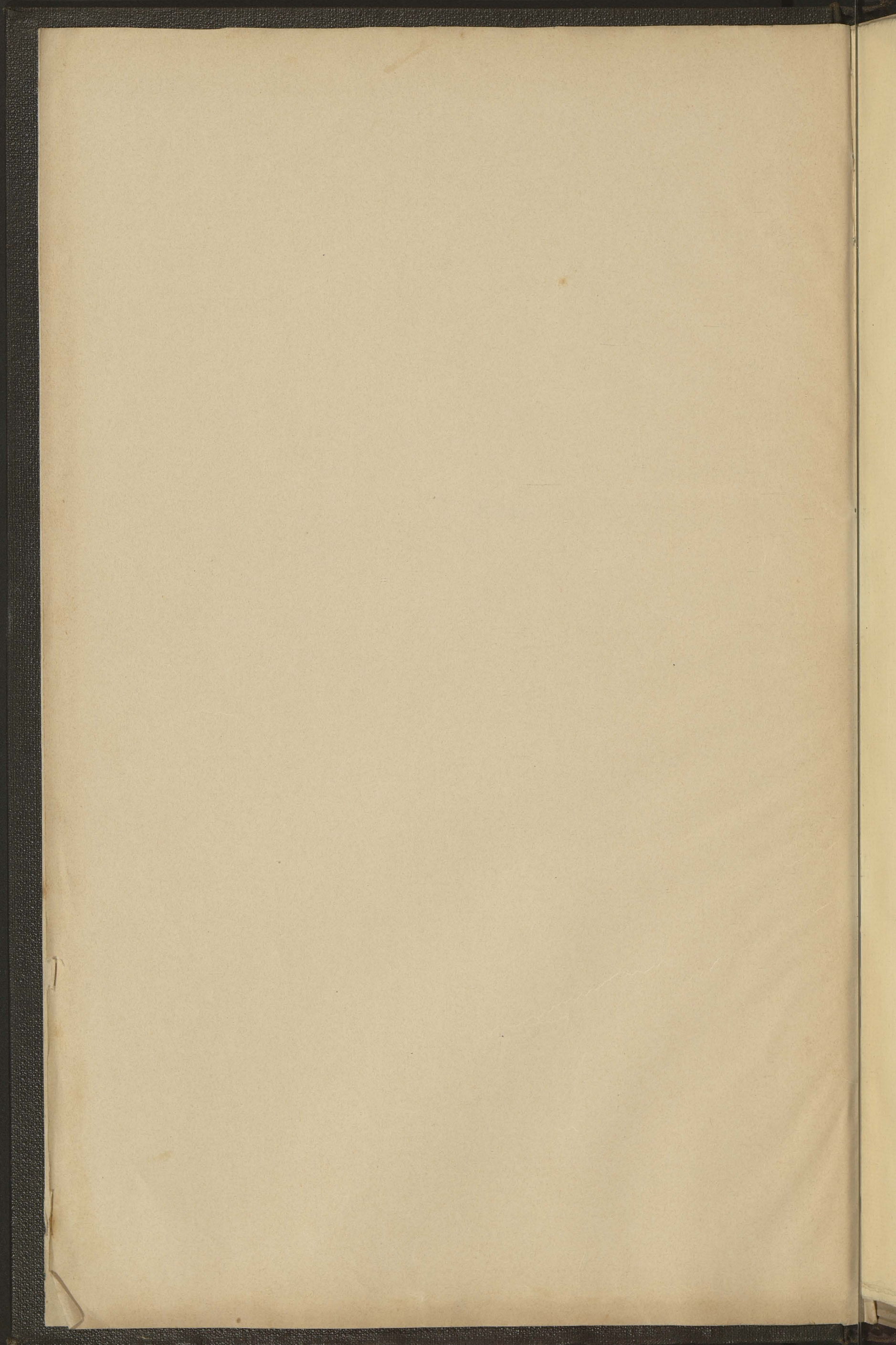
B.I.

8041

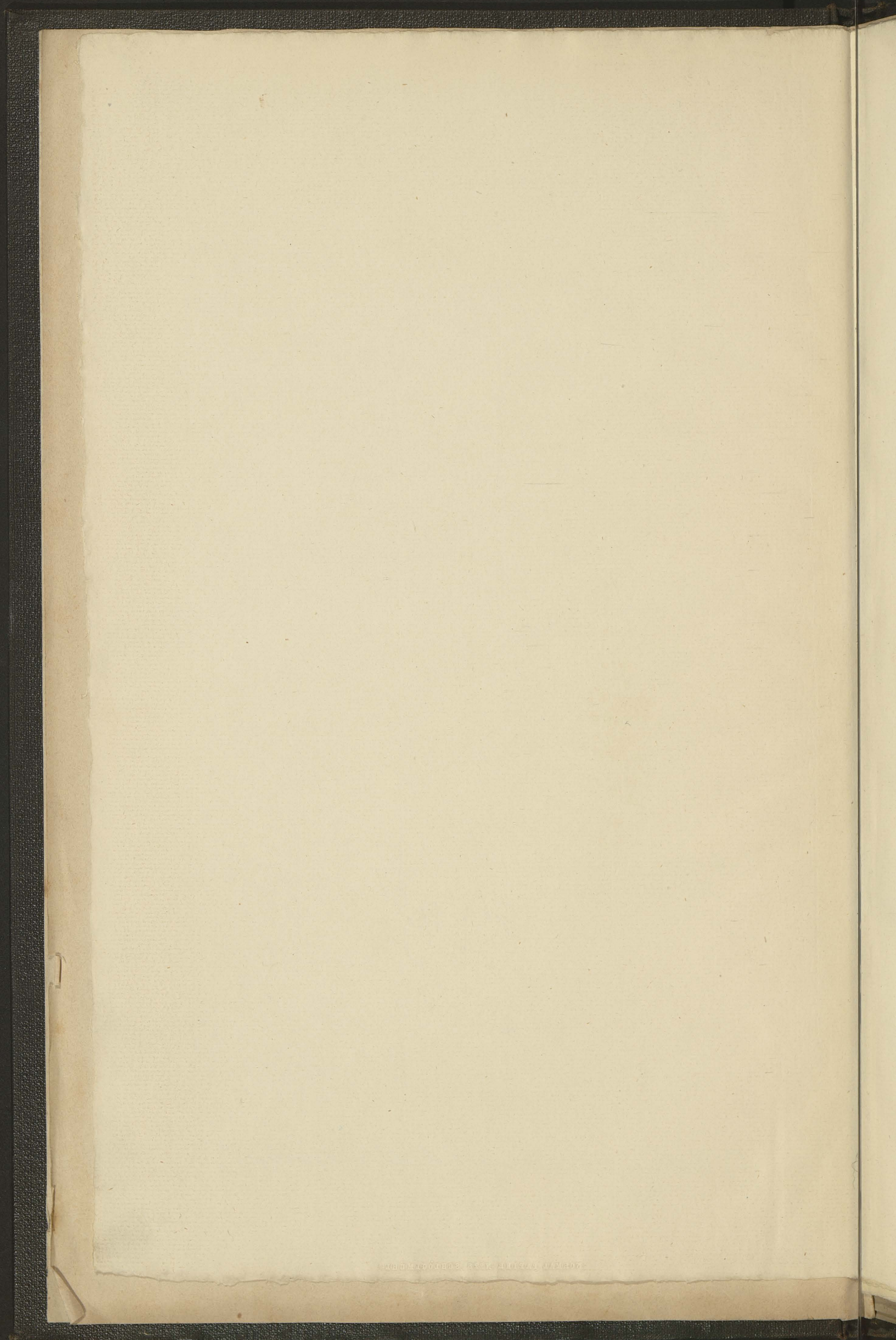
cf. J. P. P.

no. XIX

I



W catym rephosine bybulid i inscypity
 cynobrem



Handwritten title or header at the top of the page.

First line of handwritten text.

Second line of handwritten text.

Third line of handwritten text.

Fourth line of handwritten text.

Fifth line of handwritten text.

Sixth line of handwritten text.

Seventh line of handwritten text.

Eighth line of handwritten text.

Ninth line of handwritten text.

Tenth line of handwritten text.

Eleventh line of handwritten text.

Twelfth line of handwritten text.

Thirteenth line of handwritten text.

Fourteenth line of handwritten text.

Fifteenth line of handwritten text.

Sixteenth line of handwritten text.

Seventeenth line of handwritten text.

Eighteenth line of handwritten text.

Nineteenth line of handwritten text.

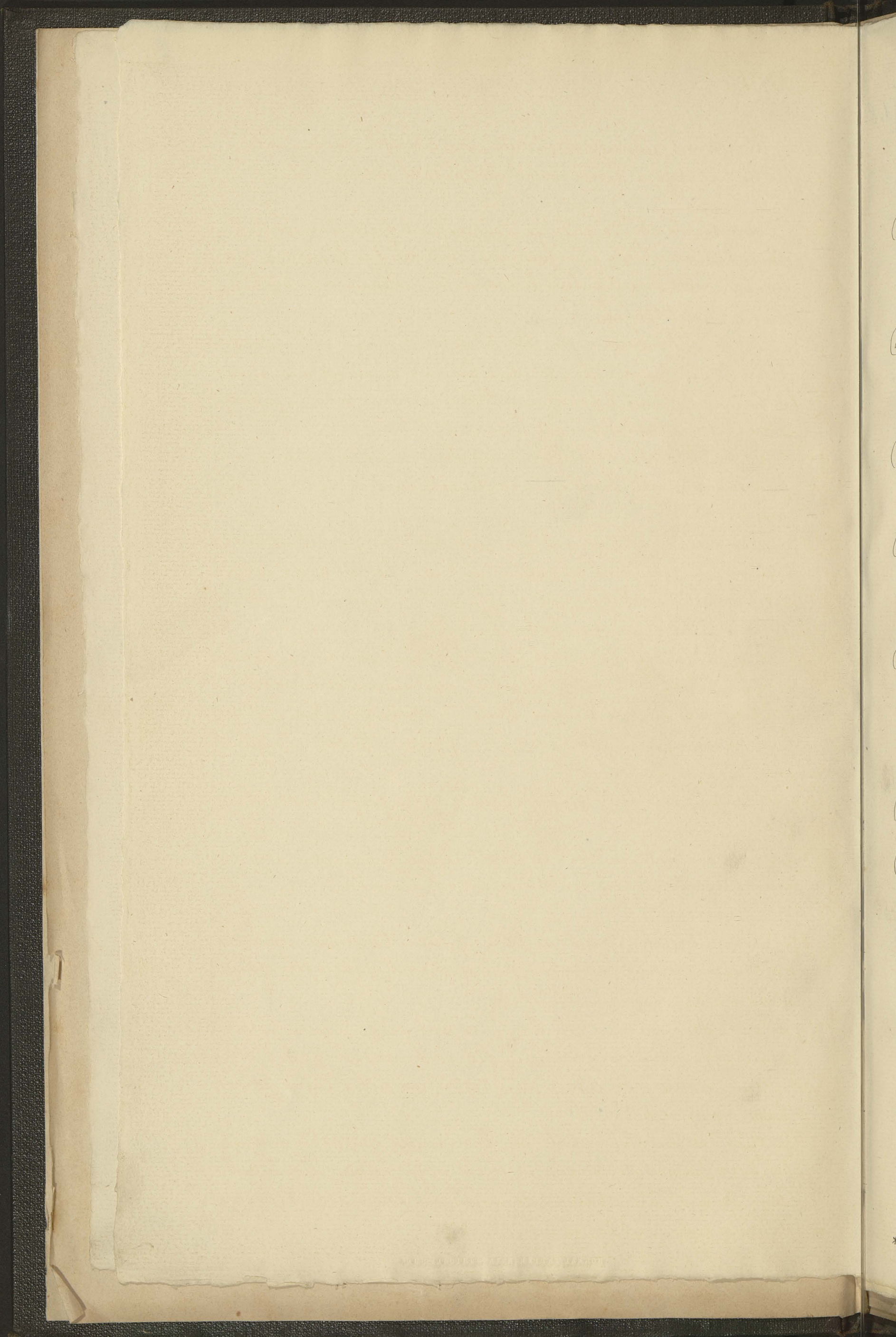
Twentieth line of handwritten text.

Twenty-first line of handwritten text.

Twenty-second line of handwritten text.

Twenty-third line of handwritten text.

Twenty-fourth line of handwritten text.



Incipiunt summarij casus de iure hereditario Polonicali
editi per regem Maximilianum, prelatos et barones etc.

[1. a.]

Sequitur non parente ad iudicium capitulum.

- (1). *Cum omnis etc.* Constitutio non respicit preterita, sed presen-
cia et futura. Pater non parens in iudicio pro hereditate ob-
ligata, actor hereditatem lucrabitur, pecunia reo nichilo-
minus restituta etc. *2^m. c. Secundum capitulum.*
- (2). *Crebra altercatione etc.* Hereditates invicem convenientes
aliquo flumine mediante, si idem flumen omnino suo mea-
tu primo divergit per alium locum circum suum, primus
meatus pro gravioribus est habendus. *3^m. c. Tercium capitulum.*
- (3). *Ius militare etc.* Quilibet in expeditione nobilis sine sin-
flex se sub vexillo per ipsum electo collocare et ordinare te-
netur. *Quartum capitulum.*
- (4). *Quia victus etc.* Conventus in iudicio non potest recedere
nisi victori fideiurabat amissum vel satisfaciat alias aduer-
sario ligatus tradatur; qui si effugerit a captivitate, detento-
ris erit liber et solutus preter futurum. *Quintum capitulum.*
- (5). *Et in rapinis etc.* Quilibet iudex signora ratione penarum
recepta in primo tempore duabus septimanis et hiemali
tempore octo diebus tenetur illata (1) observare alias valorem
signoris dampnum facto cum pena pancer ^{cca} solvet, quod
suo iuramento probabit. *Sextum capitulum.*
- (6). *Quia filij etc.* Filij vivente patre sigillo proprio non utan-
tur. *Septimum capitulum.*
- (7). *Quia omnis etc.* Scilicet tam spiritualium, quam secularium
personarum ad expeditionem ire tenentur. *Octavum capitulum. De clericis qui habent bona paterna.*
- (8). *Cum nullus etc.* Clerici de bonis paternalibus ad expedicio-
nem pervenire aut proximis possessiones dimittere tenentur,
alias rex bona eorum obtinebit. *Capitulum novum.*
- (9). *Et (1) dominarum etc.* Dominus aut virgo citans vel citata
coram officiali procuratori, cui placebit, causam potest delegare.
- (10). *Quia cuilibet etc.* Ad iudicium citans vel citatus potest
habere suum advocatum. *Capitulum X.*
- (11). *Quia ex multiplicitate etc.* Unus iudex generalis in quali-
bet terra haberi debet, qui in curia regis etiam iudicabit,
dum in sua iurisdictione dominus rex commorabit, heredi-

*) *Wascivie crylac' nabeij* et infra = et j.

- varias quæstiones indicare in curia non poterit, nisi in pre-
sencia regis, vel ad minus sex baronum etc. || [1, b.]
- (12). Item ut pallatinus *capitulum XI de pallatinis etc.*
etc. Quilibet palatinus in suo pallatinatu uno iudice
debet contentari. *Capitulum XII etc.*
- (13). Prima consuetudine etc. Iudicia exerceri non debent nisi
mane et usque ad horam nonam. Et qui primo die non po-
terint expediri, in crastinum prorogabunt. Etiam scriptor
causarum sub privatione officij litigantes secundum ordi-
nem ministerialem vocando nominabit, et pars tertia vice
per ministerialem proclamata, si pateris fuerit iudice surge-
re volente, ob contumaciam contempnendus. Item partes vel lo-
cum iudicis accedere non presumant, nisi vel fecerint
citationem vel de speciali iudicis licencia et mandato al-
ias pena pignora sua fuerint. *etc. capitulum XIII etc.*
- (14). Quia plerumque etc. Cracoviensis castellani cum plerumque
in huius locis debet et tenetur sua iudicia pertractare. *ca. m.*
- (15). Quomodo ex modo citationis etc. Ministerialis cum lite, *XIV.*
in citatorio, in qua premissis causa, pro qua citatur,
cum ad citandum venerit, pro culpa domini villanos non de-
bet et e converso pro culpa domini ipsius dominum inquie-
tare non presumat, nisi omnes sint culpabiles, tunc citatio-
nem potest facere generalem, alias pena pignora sua fuerint.
Capitulum XV etc.
- (16). Preterea etc. Citati inopinante in curia regis vel in iudi-
cio, ubi iudicium celebratur, respondere nisi deliberate non
tenentur; sed per iudicem si pro maiori causa, videlicet
XL. marca terminis trium septimanarum eisdem
assignetur, et si pro minori debito aut iniuria verbali in
crastinum terminis prorogetur etc. *capitulum XVI de
ministeriali.*
- (17). Felici querela etc. Ministerialis sub pena officij et spo-
liatione honorum et faciey aduersione absque mandato
iudicis milites aut villas religionum vexare aut con-
tra ipsos citationem facere non presumat. *Ca. lvm XVII.*
- (18). Plerumque fit etc. propter causam contumaciam vel fa-
miliaris plerumque cum clamore vel violenti strepitu ad
iudicium veniens, pena pignora sua fuerint. *Capitulum*
- (19). Contingit etiam etc. Citatus pro facto criminali *XVIII.*
coram regia maiestate respondebit mandato domini

et superioris sui non obstante, cum pena bene sit la-
luminato ius patescet et cum paucos nominatio in de-
lictis non vendicat sibi locum. ||

[2, a.]

(20). Possibilitas rationis etc. *Ca^{lun} XVIII. De citationibus.*
Nullus debet citari nisi per ministerialem, nisi tamen pro
crimine recenti in curia vel iudicio commisso, tunc per fa-
miliarem iudicis aut forulani citare poterint absque pe-
na. *C. XX etc.*

(21). Preterea quicumque etc. Procurans citationem contra ali-
quem sine legitimo actore penam fyaner^{ca} solvere tene-
tur. *C. XXI.*

(22). Nalunius insuper etc. Aliquis citatus pro hereditate
in iudicio ponit obponit, quod coheres eundem heredita-
tis sit in remota et ab hoc dicit se non teneri respon-
dere. Iudex precipere debet per ministerialem circa paro-
chiam vel alium locum eminentem tribus vicibus pro-
clamare certum locum et terminum absentis assignando:
quo non fragente ad definitionem cause licite proceda-
tur etc. *C. XXII, pro contumacia punienda.*

(23). Experiencia nos edocuit etc. pro contumacia domini
facienda ministerialis in duobus bobus eundem inspi-
quoret, unethones vero quolibet sunt contumaces,
quolibet in uno bove insignorare poterit. Et item de
secunda contumacia est observandum. pro tertia vero con-
tumacia causam dimittat et referat iudici signora supra-
dicta penam fyaner^{ca} solvere teneatur; nichilominus si
ignora denegata et ablata violenter cum secunda pena
fyaner^{ca} restituere teneatur sub pena sedis (v) exsolui
nostre camere replicanda. *Ca^{lun}* [3 d3]

(24). Preterea quia per frequentem *XXIII de signoracionibus.*
etc. Ad insignoracionem faciendam iudex non plures
quam duas familiares cum ministeriali transnittere non
presumat et item insignorantes in iudicio non commu-
tos signorare non presumat. Quod si contra fecerit iudex
ablata domino ville ad fideiussoriam dimittat et restitui-
at cautionem, terminum eidem ad ostendendum suam
innocenciam assignando. Qui si innocenciam suam ex-
purgabit, iudex insignorare demandans, a qualibet
persona domino ville fyaner^{ca} noster se incur-
surum. *C. XXIX, de penis, que regis sunt.*

- (25). Preterea pena, quæ etc. In quantitate criminis pena
syndexantibus camere regie et applicanda. Primus in
condij, secundus violencie publice, tertius iudicium
violens et gladium euaginat, quartus reus // cum [2, b.
de iudicio per rebellionem discesserit, actori fideiussu-
ria cautione non prestata etc. *Ca. l^{um} XXV, de continuatione.*
- (26). Actor procurat etc. Continuatione actoris, cum sit ma-
ior, causam amittat; rei vero priorum bonum pena est
multanda. *Co. l^{um} XXVI pro hereditaria questione etc.*
- (27). Licet in plerisque etc. Pro hereditaria questione reus
primus et secundo et tertio citatus non comparens, actor
mittitur in possessionem et reus decernatur et promunc-
ciatur ab omni iure recidisse; pro debito vero et rebus
obligatis reus premisso modo citatus, causam amittit
et actor eadem distrahendi et alienandi habebit for-
cultatem. Et si quis ultra debitum exaceret, actor reo
restituatur viciversa etc. *Ca. XXVII, de violencia.*
- (28). Preterea etc. Accusatus de violencia per actionem
per testes *commat²*, alias reus proprio iuramento se pote-
rit exsuigare.
- (29). Item si aliquis *C. XXVIII, de furto etc.*
etc. De furto accusatus infra annum evocando (i)
habeat facultatem etc. *C. XXVIII, de ciuibus.*
- (30). Ciuem (i) libit etc. Ciuis pauper aut merces terri-
gene ad prestam accomodans, per testes probabit et
debitum iudicialiter obtinebit, alias reus per proprium
iuramentum ab impetitione agentis absoluitur.
XXX, nobili.
- (31). Nobilitas et stirps etc. Nobilitatem probare volens sex
testes producere debet, duos de sua genologia et quatuor
et quatuor (i) ab avis et matre. *XXXV. XXXVIII.*
- (32). Accusatus, quod Petrus etc. Qui ex iniuria alterius
vulnerat, vitam defendendo alterius, hoc si poterit, pro-
bat alias vulneratus proprio iuramento vulnera obti-
nebit. *XXX^o.*
- (33). Item Petrus etc. *XXXIII^o, de furto apum.*
Accusatus de furto apum vel mellificiorum et me-
gans, si bene fame alias fuerit, proprium per iuramen-
tum poterit se exsuigare etc. *XXXIII. XXXVIII, de violencia
olunus.*

(34). Preterea pater etc. Turbatus dominum manu armata alterius et vulnerans matrem, sororem, filios vel uxorem heredis, licet per ministerialem approbare non poterit, nichilominus per alios testes approbabit et viam faciens vulnera sua, si quæ contingant, omnino deperdet. *XXXV, de excommunicatis.*

(35). Per experientiam etc. Predicti testes, si obicitur les. [3, a. b]us excommunicatio, si habet, poterit alios nominare, si alios non poterit habere, excommunicati sufficientem fidei testimonium imponere debet, ut testes ad subveniendum veritati, ne opprimatur, absoluit. Qui si denegavit, testes predicti ad testimonium admittuntur. *XXXV, de testibus consanguineis.*

(36). Cuiusdam dominum etc. Patruus aut compater alias amabilis compositor existens, ad iuramentum debet admitti, si in nominatione testium consanguineitas ipsius non fuerit obiecta. *XXXVI, de prescriptionibus.*

(37). Cum prescriptio etc. Paciens aliquando *XXXVI de prescript.* tres annos et tres menses tempore pacis et concordie ante quam hereditatem possideat, ab omni iure pudente hereditatis renuat se cecidisse. Ca^m *XXXVII, de obligationibus.* *XXXVII, de obligatione hereditatis.*

(38). Si autem aliquis etc. Obligatam hereditatem proxi- mus infra *XV* annos redimere poterit, si circa passionem aut in colloquio generali hoc protestabitur aliis, quibus per unicum, quod predicta hereditas in tanta pecunia est obligata. *XXXVIII. XXXVIII. Mulier.*

(39). Si vero mulier etc. Maritata habens ius quomodolibet vel ratione dotis ad aliquam hereditatem, infra *X* annos questionem inchoare tenetur pro eadem, neglens ab omni iure cecidisse se cognoscat. Ca^m *XXXIX de vi-* *XXXIX. De vidua.*

(40). Vidua infra sex annos similiter si voluerit, questionem inchoabit et hoc tempore pacis et concordie locum obtinebit, alias non. *XL. XL.*

(41). Franciscus deposuit etc. Paciens se per facere vicinum infra duos annos cum ipso in eadem hereditate habitans et non provocans ad causam, prescriptio eidem duorum annorum obest. *XL. I.*

(42). Franciscus nephem etc. Triduo orphanam tradens *XL. I.*

tradens mortuo et eadem partem pro dote assignans, si pro residuo infra tres annos et tres menses existens cum viro non provocaverit, deinceps libere quæstionem movere non poterit. Ca^m XLII. de venditione hereditatis. *XLII, libor.*

(43). Franciscus vendidit etc. Vendens hereditatem et per tres annos et tres menses emptorem non provocans, hereditatem perdet, licet per emptorem non fuerit sibi satisfactum. XLIII. *XLIII, de venditione.*

(44). Franciscus Gregor. etc. chutians plicui lictum triti cum (✓) quatuor annos latens, silentium obtinebit pro contem. XLIII. *de famyaltine.*

(45). Licet pro redimenda etc. Tutex in magnis *XLIII* causis vel hereditariis in quatuor processu ratione famyaltine ne || debet contentari, in minoribus II q. exigendi dantur. [3, b. modo habeat facultatem etc. XLV, de re iudicata. *XLV, de re iudicata.*

(46). Quamvis negocia etc. Fratres plures existentes, si aliquis causam amittit, iudice sententiam proferente, alter eandem sententiam non poterit infringere. XLVI. *XLVI, fra. res divisi.*

(47). Negot etc. Vicini tenentur insequi furem ipsum con- sodalis alias dampnum facienti exsolvant. XLVII. *XLVII.*

(48). Petrus conquisitus etc. Vulneratus infra annum proferio iuramento vulnera obtinebit; post annum melius vol- nera tenentur probare etc. XLVIII. *XLVIII, vulneratus.*

(49). Petrus agebat etc. Accusans se iniuste fuisse condemnatum, statim iudicem debet provocare alias negans. Quod si non fecerit, sententia transit in rem iudicatam. XLVIII. *XLIX, de iudicis provocacione vel negliencia.*

(50). Talco pro hereditate etc. Senior frater prescriptionem negans, iunior ipsam non poterit suscitare. XLIX.

(51). Franciscus, Talco etc. Cum communi molendinatore aut servitore unus frater se poterit per iniuriam coram electo iudice iudicare, licet fratres contradicerent. I. I. *I, de communi molendinatore.*

(52). Illucina etc. Relicta amethonum alias fuscini domino non debet provenire, sed ad proximam devolvatur, qui calicem de relictis, si tantum est, ecclesie parochia- li pro altera media marca debent comparare. I. I. *I, de mortuis amethonibus.*

(53). Nicolaus deforsuit etc. Accomodans equum ab amico, si claudicaverit, accomodator ipsum infra duas septi-
manas servare debebit; qui si convalescit, eundem re-
stituet, alias pro equo amicabilem componat. *I. II. I. II.*
de equo accomodato.

(54). *Ca. III. de homicidio I. III. I. III.*
Licet antiquitus etc. Ametho Amethonem occidens, ei, cui
persuaserit, quatuor marcas ratione pene, proximioribus
autem sex ratione homicidij exsolvere sit restrictus. *I. III.*

(55). *I. III. ca. III.* Vbi de homicidio plures accusantur. Item si
plures etc. Vbi plures de homicidio accusantur, tantum-
modo per iuramentum actoris unus debet condemnari
et puniri, reliqui autem per testes se poterunt exsurgere.

(56). *I. V. de morte casuali alicuius. I. V.* ||
Item quicumque morte etc. Qui casualiter moritur,
pro ipso questio capitis non debet instaurari. Vbi
dubium est de homicidio, proximiores dum poterint,
causam prosequantur.

[4, a.]

(57). *I. VI. de occisione I. VI.* ubi miles militem occidit,
militis. Et violentorum etc. Miles occidens militem
I. X. marcas exsolvat, pro mutilatione membri *XXX.* et
pro simplici vulnere *X.* marcas expagabit. *I. VII. C. I. VII.*

(58). Laurentius conquisitum etc. Interficiens matrem a-
licuius, illegitimitatem eidem abiecto non potest, sed ad
solvendum caput debet condemnari etc. *C. I. VIII.*

(59). *C. I. VIII. de raptoribus.*
Sunt nonnulli etc. Raptantes et rapinas committentes
quibuslibet ipsorum bonis, que habent, sunt frivandis.

(60). *C. I. IX. C. I. IX.* Ministerialis occisum non debet
sepelire (1). Coniunctissime iniquissimus etc. Ministeriales
in via occisum spoliare non debent, sed de grosso debent
contentari, donec de homicidio questio sit terminata. *I. X.*

(61). *I. X. de eo, qui alterius semina depascit.*
Et quilibet etc. Depascentes semina alterius, pro quolibet
iumento vel pecore unam quartam exsolvere tenentur.
I. XI. I. XI.

(62). De actore contra reum iure theutonico procedente.
Cum actor etc. Voluntas agens iure theutonico contra reum
eodem iure respondere non tenetur, sed si voluerit, reus
coram iudice competente contra ipsum agitabit. *I. XII. etc.*

(63). Ad decilandum (s) etc. Passus de peccoribus et iumentis receptis in dampnis dampnum a depastore frumentorum, iumenta vel peccora per noctem reservans ad proximum, nem curiam castellaniam depellere debeat.

(64). **LXIII**. **LXIII**, de incendijs (s) in civitates theutunicorum fugientibus. Ex lege imperiali etc. De crimine incendiij accusati, iure in civitatibus theutunicali vel villis theutunicis existentes, non poterint se excusare iure Polonico coram iudice competenti theutunice respondere.

(65). De defloratoribus virginum **LXIII**. **LXIII**.

Re vera etc. Deflorantes virgines et stuprantes mulieres || [4, b. violentes, si fuerit proclamatum, in iure theutunico non poterint se lueri, sed iure Polonico tenentur respondere etc. **C. LXV**. **LXV**.

(66). Cum secundum patrum etc. Ille **LXVI**, de privilegijs **Capitulum de privilegijs** amittit privilegij auctoritatem, qui concessa sibi non vult potestate, prout habens ius theutunicum et non vult eo amittit ipsum etc. De privilegijs **c. LXVI**. **C. LXVI**.

(67). Statuimus etc. Sciens privilegium alterius et contra hoc in iudicio provocans amittit sexagenam, si iuraverit, se nescivisse rem fore privilegiatam, erit liber a solutione.

(68). **Ca^m LXVII**, de recessione theutunorum. **LXVII**.

Cum ex separatione etc. Plures theutones de una villa ad aliam recedere non possunt, nisi unis vel decem frater domini voluntatem, nisi in quatuor casibus hic receptis. **LXVIII**. **LXVIII c. statum non habentes**. De fueris statum non habentibus.

(69). Si mulier et infra (s). Fieri non habentes statum contra iniuriantes agitare poterint, cum ad annos provenerint et exceptio prescriptionis eis opponi non poterit, nisi post annos si fuerint negligentes. **LXVIII**. De iuramentis. **LXVIII**.

(70). Et (s) viri famosi et infra. Propter bonam presumptionem alicuius viri, licet accusetur de furto aut latrocinio, per proprium iuramentum poterit se exsuigare etc.

(71). De probatione **LXIX**. **LXIX**.

Equidius deposuit et infra. Sine voluntate recipiens res alicuius, si pars negaverit se recepisse, actor super rebus receptis iuramento comprobabit etc. **LXX ca^m**.

(72). De morsu canis ex incitatione vicini.

Item legitiuus conquestus est et infra. Habens mortuum
a cane vicini sui, si probauerit, quod ex incitatione
eiusdem vicini sui leuam habuerit, vulnera optinebit,
aliis vicinis debet se proprio iuramento expurgare. *I. XXI.*

(73). De occasione vulneris *I. XXII. I. XXII.*

Querebam deposuit et infra. Prestans occasionem vel fa-
uorem vulnerato, ad vulnera debet condemnari.

(74). Cum pastor perdidit ovem. *I. XXIII.*

Preterea et infra. Si pastor inculpatur pro aliquo pecore,
quod ipsum perdidit ad villam non reducere, iurabit,
quod illud ad villam viciniam reduxit etc.

(75). *I. XXIII. De filio huius. I. XXIII.* ||

[5, a.]

Ita novius et infra. Parentes non tenentur pro ipsorum
filio ad pecunie delicta satisfactionem. Tolerant dicimus
de iudicis et quolibet contractu inito per filium. *C. I. XXV.*

(76). De iure laxillorum. *I. XXV. Ca. m.*

Ad precludendum et infra. Luctens laxillos ad prestam
si victus fuerit, ad satisfactionem victori non tenetur,
nec ipsum poterit punire, quod si fecerit, pena *XV*
fuerit.

(77). De rapinis transeuntibus ad bellum. *I. XXVI. I. XXVI.*

Expediit reipublice et infra. Ad expeditionem transeuntes
in prato aut in villis stationem facere non presumant
nec debeant, nisi in campo, nec rapinas committant,
nisi fribulum pro equis recipiant moderate.

(78). De diuisione hereditatum *ca. m. I. XXVIII. matre defuncta. I. XXVII.*

Ex comuni usu et infra. Post mortem matris filij non
petant portionem a patre, antequam ad secundas nuptias
conuoluerit (1) nisi hereditates dissiparet etc.

(79). De profugis aut furta committentibus, *I. XXVIII. I. XXVIII.*

Sepius contingit et infra. Profugi vel furta committentes,
licet gratie regie restituantur, nichilominus de commissis
teneantur respondere et satisfacere pro commissis nec post
hoc in sublimitate honoris bonis poterint adequari.

(80). De usura et iudiciali fraudate. *I. XXIX. I. XXIX.*

Cum usurarium et infra. Tridui pro delicto principali et
usura ad iudicium non provocantes, infra duos annos
predicti usuram accrescentem amittere debent et tantum
de principali usura infra predictum tempus iudici sunt
contenti.

(81). Sequitur de penis sibi vel gaj, ca^m L. XXX. Ca^m L. XXX. Quidam de ipsorum et infra. Incidens quemcumque alienam penam illi sex marcarum soluat, in cuius dominio est incisa etc.

(82). De illis, qui recipiunt frumenta in poche. L. XXXI. Ca^m. Et licet et infra. De poche recipiens frumenta alterius, si per defensionem vulneratus fuerit vel occisus, penam non incidet defensato; si vero vulneraverit vel occiderit frumentorum defensorem, lero vulnera vel fuerit caput exsolvere sit punitus etc.

(83). Cum nobilis nobili improperaverit. L. XXXII. L. XXXII. Cum omnes et infra. Si nobilis nobili improperaverit, ipsum filium meretricis arrependo et non revocat neque negat, sexaginta marcas veluti ipsum occidisset repone. rit incursum.

(84). De revocatione verborum malorum. L. XXXIII. L. XXXIII. || [5, b. Cum Tolem dicimus et infra. Revocando debet obicere, id quod sum locutus, mentibus sum sicut canis.

(85). Cum nobilis nobili vulnus dederit. L. XXXIII. L. XXXIII. In percussione et infra. Si nobilis nobili flagrant inuenerit ad sanguinis effusionem, penam fyancti — per in ferentem debet sibi assignari.

(86). De vulneribus umethonis. L. XXXV.

Et penarum et infra. Pro vulneribus umethonis aut evor. ni percussione due partes lero et lercia iudicio, ubi cau. sa agitur, debent assignari.

(87). De fratricidia. L. XXXVI. L. XXXVI.

Et licet lex et infra. Fratricidium committens aut proxi. mum occidens in hereditatem ipsius succedere non debet.

(88). De umethone et plantacionibus. C. L. XXXVII. L. XXXVII.

Statuimus et infra. Umetho plantans vel pomerium fa. ciens, medietatem in terra cum recedit de ferali seu plan. tacionibus dimittere tenetur sub pena XV etc. L. XXXVIII.

(89). De receptione rerum alicui violententer. L. XXXVIII.

Item si quis et infra. Recipiens quamlibet rem alterius violententer, cum pena XV restituere tenetur. L. XXXIX.

(90). De seminatione agrorum violententer. L. XXXIX. capitulum.

Si quis et infra. Seminans agros alicuius semine careat cum pena XV. Ca^m L. XXXX. L. XXXX. capitulum.

(91). De violenti receptione feni aut casule cuiusque.

Item pro curru feri et infra. Pena XV et tres gr. et pro
casulo vulgariter hostia cuiuscunque gravi iudicio XV
et passo dampnum similiter XV mulctetur. *I. XXXXI*

(92). De violenta receptione bonum alterius. *XLII, Ca^m de violenti.*
Cum aliquis et infra. Recipiens duos bonos alterius violenta,
ter, pro qualibet septimana quatuor scelerum cum pena XV
dampnum passo et solidem iudicio exsolvere tenetur.

(93). De penis castellanorum seu iudicum. *I. XXXII. XLII.*
Cum aliquis et infra. Agnoscens sententiam castellani Cra-
viciensis, felles emollinas et ceteris, ut in capitulo continetur,
tur, taliter condemnatur.

(94). De filio hore. *Ca^m I. XXXIII. I. XXXIII. Ca^m.*
Filius nundum et infra. Si pluvius ante aut locillos ludendo
alicuius filius aliquid perdidit, in ipsius partem com-
mutabitur, cum ad divisionem venerit cum fratribus etc.

(95). *I. XXXIII. Vbi dmethe vulnerat militem. XLIII.*
Militi et infra. Dmethe vulnerans militem X marcas cum
pena XV exsolvit, etc.

(96). De confessione fratris. *I. XLV. Ca^m I. XLV. ||* [6, a.
Bartholomaeus inculpatus et infra. Pro fratre quod ipsum falsum
casset, confessionem si poterit, approbabit. *Ca^m I. XLIII.*

(97). De vulnere in holo. *I. XLVI.*

Item Bertholdus et infra. Confiteus aliquem se in ipso vul-
nerasse, ad satisfactionem est condemnandus.

(98). *I. XLVII. De probatione fideiussoria. I. XLVII.*
Nicholaus chathie et infra. Fideiussor atterens per principa-
tem debitorem debitum esse persoluitum, ad probandum
admittitur.

(99). De dote et dotalicio. *I. XLVIII. I. XLVIII.*
Raduinus et infra. Vxor marito mortuo circa donacio-
nem et dorem remanebit.

(100). *I. XLIX. De assignatione dotis. I. XLVIII.*
Item statuimus et infra. Assignatio dotis in parata pecu-
nia et in presencia amicorum valet.

(101). De expurgacione spoli. *I. XLIX.*
Martini conquiritur et infra. Violator strate publice cum
XII leshibus bonis tenetur se expurgare.

(102). CI. De eodem.

Item charlinis et infra. Inculpatus pro invencionem alicuius
rei proprio iuramento se expurgabit etc.

(103). *Ca^m CII. De succisione arboris fructifere. CII.*
Statuimus et infra. Succidens arborem pomiferam XII gr.
cum pena XV exsoluat.

(104). *CIII. De expurgacione. CIII.*

Inter cetera et infra. Cum vobiscum aut familiaris per do-
minum inculpatus, debet se cum sex testibus expurgare etc.

(105). *CIII. De punctione scutellie. CIII.*

Cum officium et infra. Scutelliam nullus potest emere pre-
ter domini velle voluntatem.

(106). *Ca^m CIV. De prescripcione et diuisione in presenciam a-*
miciarum. CV. de prescripcione.

Cum omnis diuisio facta coram amicis ligat, licet ad no-
liciam principis non fuerit deducta, si per tres annos aut
tres menses forcifice perdurabit etc.

(107). *Ca^m CV. De prescripcione latrocinij. CVI.*

Cum supra et infra. Si aliquis de furto aut latrocinio
per vicinum eiusdem ville vel parrochie accusatus, hunc
prescripcio annuialis contra agentem procedat; si autem
sunt distantes non alia triennali prescripcione evadere
poterit accusatus.

(108). *CVI. Prescripcio induciarum. CVI induciarum.*

Si inuicemque et infra. Prius indicati (i) super aliquis,
aut annis per iudicem, prescripcionem predictorum anno-
rum actori obicere non possunt.

(109). *Viduuarum. Ca^m CVIII. De prescripcione viduarum. CVIII. ||*

Cum realis et infra. Viduis et maritalis prescripcio [6, b.
communis non vult, sed suis prescripcionibus videntur,
prout ibidem descriptum est.

(110). *Ca^m CIX. De occisione capitis. Ca^m CIX.*

Ut calumpnijs et infra. Agenti pro capite hominis cuius,
cumque obuiat et (i) exceptio annuialis.

(111). *CX. de pena contra iudicem. CX.*

Cum in causarum et infra. Cum preclaritas (i) in preiis ha-
beri debet, est consuetum, ut redarguens sententiam pro-
pellibus marduinis tres marcas eidem incurreat, si sen-
tentiam suam approbauerit fore iustam; si vero vinca-
bit tres marcas cum pena pyauerna ^{era} et restituere de-
bet superius rubore micuere.

(112). *De presumpcionibus. CXII. CXII.*

Ut viri famosi et infra. Si aliquis, cui alius quæstio

furti aut latrocinij mola non fuerit accusatus, propter
humanam presumptionem proprio iuramento se exurgabit.
(113). *CXL. De redargutione iudicis et sentencie eius. CXL.*

Insuper et infra. Saluimus, si quis redarguerit senten-
ciam iudicis, iudex per suos collegas se exurgabit. Si
vero ipsum voluerit de falso actor approbare, per sex testes
hoc facere debet similis dignitatis et status, cuius no-
citur esse iudex.

(114). *De eodem. CXIII. CXIII.*

Adiciens et infra. In presencia regis vel in colloquio
generali palatini, baronibus presentibus, iudex de ma-
lo iudicio redargui non potest.

(115). *CXIII. De eo, ubi signora debent pelli. De signoribus
repellendis, C. XIII.*

Ubi curie et infra. Signora recepta ad curiam castellani
aut palatini licite pelli possunt, ubi curie regales sunt re-
mote. Officiales palatini penam pro eisdem instituunt
voluerunt vel capitulum tollunt.

(116). *CXIII, de iure et moneta.*

Cum sub uno et infra. Unum ius in toto regno haberi debet
et moneta etc. *CXIII.*

(117). *Ca^m CXV. De armata militia. Ca^m CXV.*

Sed quia et infra. Quilibet miles secundum posse aut
quantitatem honorum suorum ad rem publicam debet
armatis hominibus deservire etc.

(118). *CXVI. De prescriptionibus hereditatis. CXVI.*

De cetero et infra. Contra omnes hereditatem consanguini-
nei infra tres annos et tres menses agant alius prescriptio
eis obuiabit etc. [F. a.]

(119). *De tutoris fidei iuramento Ca^m CXVII. Ca^m CXVII.*

Cum potest et infra. Tutor fidei iuramentum hereditatem ipsorum
vendere aut limitare nec perdere potest nec etatem non ha-
bentes respondere non tenentur, nisi in casibus in eodem capitu-
lo descriptis. *Ca^m CXVIII. CXVIII.*

(120). *De quo tutor fidei iuramentum facere tenetur.*

In illis locis contingit et infra. Tutor fidei iuramentum, cum ad annos
peruenerint, de nullo rationem facere tenetur, nisi de censibus
et iumentis indominicis.

(121). *CXIX. De eo, qui violentes rapiunt virginem.*

Saluimus et infra. Virginis raptor violentus vel oppressor

in gratia eius et amicorum consistit; filia procurans
se rapti absque voluntate parentum; dolum perdit etc.

(122). Ca^m CXX, de eodem. *De oppressionibus virginum.*

Quicumque et infra. Opprimens virginem aut quam-
cumque mulierem violaverit, si proclamauxit (v)
in gratia eius probaverit (i) et amicorum existit etc.

(123). Ca^m CXXI. De furto aut spolio.

Statuendo et infra. Accusatus tribus vicibus de furto
aut spolio et iudicio convictus, infamis perpetuus debet
remanere.

(124). Ca^m CXXII. De iumento quocumque occiso.

Statuimus et infra. Occidens indomitum iumentum
III marcas, polestrum vulgariter arcepora tres marcas
dampnum patto persolvat etc.

(125). Ca^m CXXIII. De incisione siliæ aut gaj vel marice.

Statuimus et infra. Habens limites et alterius siliam
incidens, potest impignorari secundum quod in capitulo
est descriptum.

(126). C. CXXIII. De iumentis fuscendis.

Statuimus et infra. Conservans iumenta indomita a
festo beati Adalberti usque ad festum beati Michaelis abs-
que nocumento alterius fuscere debet, alias solvat pro
ut in capitulo est descriptum.

(127). Ca^m CXXV. De scrofis.

Statuimus quod quando et infra. Siliam vel mar-
cam habens distantem a se, scrofas ad eam non potest
pellere, nisi via.

(128). Ca^m CXXVI. De profugo.

Statuimus, quod si aliquis et infra. Profugo episcopus
vel pallatinus brevis diorum mercium dare poterit, si
postulat innocentiam suam exsuigare.

(129). Ca^m CXXVII. De umethonibus fugitivis.

Preterea et infra. Umetho fugiens absque culpa domini
sui, nullum ius consequitur, sed terrestre etc. || [f. b.]

(130). Ca^m CXXVIII. Quomodo iudei Christianis debent
accommodare pecunias.

Porro et infra. Iudei super liberas pecunias prestare non
debent, sed super pignus mutuari poterint etc.

Habens X^c mala registri, finis habetur terrenum
legum. —

27

B.I.

5.

yema

6

7

cum transire teneantur etc.

VIII. De clericis habentibus bona fidei.

8. (8) *Quia* nullus iure suo debet defraudari, et quia plerique clerici nostri regni bona patrimonialia tenentes, de eisdem bonis sub umbra clericali ^{venerunt} ~~debent~~ nobis ^{et habentes} et nostro regno ^{debile} ~~servicia~~ ⁱⁿ facienda ⁱⁿ expeditione subtrahere consueverunt, ideoque statuimus, quod iidem clerici nostri regni, cuiuscunque status existant, predicta patrimonialia bona tenentes, vel nobis, cum personaliter transire teneantur ad quamlibet expeditionem, iuxta predictorum bonorum facultates, vel eadem bona proximis suis laicis fratribus teneantur ~~dimittere~~ et renunciare eisdem. Qui si neutrum facere curaverint, predicta quolibet bona predictorum clericorum decernimus ~~regno nostro~~ perpetuis temporibus ^{nostro regno} applicanda.

IX. De habitatione dominarum.

9. (9) *Ut* dominarum habitatio propter fragilitatem sexus a celibus virorum omnino sit distincta, et ne in causis vocale fremant se in lionis marulorum, sanxit nostra auctoritas de presenti, ut si quae domina sine virgo citans aut citata ^{fuerit} venerit ad terminum sibi prefinitum, index presidens iudicio officialem suum cum eius adiutorio ad hospitium illius domine mittere teneatur, coram ^{quo} ~~quibus~~ ^{typo} actionem sine defensionem sue cause ad vocato vel procuratori, cui placebit, in locum delegabit etc.

X.

10. (10) *Quia* cuiuslibet summa defensio non est deneganda ideoque statuimus, quod in iudiciis ^{nostris} ~~regni~~ quilibet homo cuiuscunque sit status et conditionis, potest et debet habere suum ^{ver} ~~advocatium~~ ^{procuratorem} ~~seu procuratorem~~ etc.

XI.

11. (11) *Quia* ex multiplicitate iudicium, prout experientia nos edocuit, in causis, quavis super eodem facto, ^{va} ~~no~~ et ~~diversis~~ modo plerumque sententia proferebatur, et ideo volentes certum numerum statuere iudicum et ^{ocurrere} ~~variabali~~ ^{predicte} statuimus, quod unus in Cracoviensi et alter in Sandomiriensi sedis iudices nostri habeantur, ita quod dum nos conligeret aliis, quia ^m ~~is~~ ⁱⁿ ~~horarum~~ ^{horarum} parumdeum limites subintrare, volumus, quod iudex et subiudex terre, infra cuius limites morabimur, in curia nostra de causis iudicare et cognoscere teneantur, declarantes ^{dam} ~~potestatem~~ ^{potestatem} eorum, deum iudicium, quod deinceps in quibuslibet causis

B.I

mag

magnis, ~~etiam~~ hereditariis terminos ultra tres septimanas non
possint nec valeant assignare, ^(sic si tamen) ~~sed cum~~ questio fuerit he-
reditaria, iudex vel subiudex eandem questionem nobis ~~he-~~
neatur referre, cuius cognitionem ~~in~~ nostra et baronum
nostrorum presencia volumus et decernimus ~~pertractari~~,
Et nisi aliquo impedimento eximus prepediri, et tunc sex
vel ad minus quatuor baronibus, per nos iudici vel sub-
iudici adiungendis, ipse iudex ^{cum} ~~vel~~ subiudex ^{ice} una cum
dictis baronibus ^{ad} ~~de~~ eadem questionem ^{et} ~~causa~~ heredi-
taria, cognoscendi et diffiniendi habeant facultatem etc.

12. (12). *Item* ut palatini certo numero suorum iudicum
sint contenti, statuimus, quod secundum tempore aut
quora palatini Sandominicensis uno et palatini Cra-
coniensis ~~etiam~~ uno suis iudicibus contententur, decla-
rautes, quod pro capite ~~quorumlibet~~ castellanos iudi- *Tunc quilibet*
ces, quilibet ~~diu~~ ~~in~~ sua castellania, iudicandi
et cognoscendi habeant facultatem etc.

XII.

13. (13). *Prima* consuetudine nascitur esse observatum, quod
sine temporum ~~et~~ sine horarum differentia et distincione per
iudices iudicia exercebantur, ~~et~~ ^{quod} ~~itaque~~ non aliter ad
causas veniebant pertractandas, quam post frandium
repleti et inebriati, propter quod iudicium ~~parum~~ ^{facile}
debilius ~~facile~~ ^{procuris} ~~offenditur~~ et ad veritatem ~~parum~~ ^{ad} ~~vel~~
facius nullus ~~respectus~~ ^{cum} habetur. Itaque ut certis tem- *recurrens.*
poribus sine horis et debila animi discrezione iudicia

(14). *pertractentur* Statuimus, quod deinceps iudices ~~diebus~~ ^{diebus} ~~et~~ ^{et} ~~terminorum~~ ^{et} ~~a mane usque ad horam~~ ^{et} ~~non~~ ^{et} ~~sine~~ ^{et} ~~ad~~ ^{et} ~~meridiem~~ ^{et} ~~in quibuslibet causis~~ ^{et} ~~debeant~~ ^{et} ~~presidere~~ ^{et} ~~et~~ ^{et} ~~causas~~ ^{et} ~~pertractare~~. Et si primo die terminorum ad ho-
ram meridiem omnes litigantes in causis et libris
ipsorum non poterint expediri, volumus, quod absque
aliqua ~~causa~~ ~~relaxatione~~ ~~dictis~~ ^{et} ~~pro~~ ^{et} ~~sequenti~~. [10, a.
bus, presidendo ~~diu~~ ~~ad~~ ~~horam~~ ~~predictam~~ omnes
et singuli litigantes debito modo secundum ordinem in-
prescriptum expediantur. Et ut facilius et sine strepi-
(15). tu causarum expedicio habeatur, Statuimus, quod *etc. XIII*
ad locum audientie, in quo iudices presidebunt, non
secundum merita personarum, ~~sed~~ ^{vel} ~~secundum~~ ^{et} ~~maiori~~
talem ~~vel~~ ~~minoritatem~~ ~~causarum~~, sed secundum or-
dinem litigantium ^{et} ~~tantum~~ ^{et} ~~modo~~ ^{et} ~~actor~~ ^{et} ~~et~~ ^{et} ~~reus~~ ^{et} ~~voca-~~
li accedentes, per iudices audiantur et expediantur.

*) suppositione na marginarie
na " citationum".

B.I.

16.

Tues

faciendam ~~per~~ citacionem, quod ipse ministerialis cum
 suo solito baculo ad villam accedere debeat et ~~quum~~^{ad} do,
 minus ^{omni} ville pro suo quolibet excessu fuerit citandus, ob
 missis eiusdem ville villanis in pace et tranquillitate, *) *) *ita vultus
 et tunc.*
~~et forlam curis eiusdem domini ville suo baculo lau,~~ ~~domum res ad~~
~~gendo et clamando, eundem citare teneatur, exponen-~~
~~do nihilominus, de cuius iudicio mandato et ad~~
~~cuius instanciam, et propter quam causam facit~~
~~eandem citacionem.~~ Si autem eiusdem ville villa,
 ni et ipse dominus ville fuerint insimul culpabiles, ~~in delicto sui domini~~
 volumus, quod eodem & modo laugendo forlam
 cuiuslibet villani ~~seu em elosi~~, clamando faciat *[Kunelthomii res]*
~~simili modo citacionem.~~ Qui villani si non fue-
 rint culpabiles in delicto sui domini, volumus et pre- *[obediunt]*
 cise prohibemus, quod per eandem citacionem quo-
 modolibet non grauentur nec fatigantur, ~~quam~~ ^{cum} file,
 nunquam in odium et contemptum domini ville et ex
 rancore ~~consequerunt~~ ⁱⁿ villanos *[indebite]* fatigare.
 Alias si contra hoc ipsos villanos contingerit citari
 vel fatigare, decernimus, quod procurans citacio-
 nem eandem, pena, que dicitur ~~pyaniffmadresce~~
 puniatur. Et eodem modo volumus fieri citacio-
 nem predictam, ubi sine delicto domini ville, fu-
 erint villani communiter vel diuisim culpabiles
 et delinquentes, ita, quod ad forlam laugendo,
 quicunque ipsorum citare teneatur, ~~cessante quali~~ ^{an} *[cum expressione (?)]*
~~vel expressione suprascripta.~~ *[quidam]*

Ca^m XVII.

16. (18) ~~Preterea~~ cum in deliberacione consistat ma-
 ter virtutum ipsa discretio, contingit plerumque,
 quod aliqui nostri familiares ~~vel~~ alij quomodolibet
 in curia nostra constituti, vel in iudicio orrestali ~~seu~~
~~in iudicio~~ ^{ser} inopinante, ~~ad~~ nostram vel iudicium ~~fuere~~
~~siam seu iudiciam~~ ^v ~~ex~~ocantur, et questiones, de
 quibus ~~nam~~ ^{nimis} cogitauerunt, moueantur pudent.
Tunc ~~Interque~~ ubique parati praesidere volentes, quod ob-
 ho modo citati cum bona deliberacione et discretio-
 ne propositis || respondeant, et actores suis questio- *[11, a.]*
 nibus ~~seu~~ ^v causis non frustrentur, statuimus, quod
 cum aliquis in nostra curia ~~vel~~ ^{et} in iudicio ~~in~~
~~huc~~ ^{ad} nostram vel iudicis presentiam fuerit pre-
 misso modo euocatus, actor ~~seu~~ ^v ipse iudex questio-
 nem ~~seu~~ ^v causam citato *[debito modo]* exponere, vel

*) et tranquillitate, vel dominum seu ad postum domini vel
vniuersi dunethonis ville p̄iorem accedens, eidem villano libe-
ram porigendo et nichilominus in eadem litera exponendo,
de cuius iudicis mandato et ad cuius instanciam et propo-
ser quam causam fecit eandem citacionem. Si autem p̄i-
orem . . .

in scriptis tradere teneatur. Et ad respondendum eidem
questioni, ut alias premissum est, si querit fuerit here,
vilaria vel pro magna pecunie ~~summa~~, ~~scilicet~~ **[XI]** *[sicut pro]*
marcis, communis lemninis hominum septimanarium
per iudicem eidem assignetur; alias si pro minori de-
bito vel iniuria verbali, in crastinum lemninis proregetur etc.

Ca^m XVIII. De ministerialibus per terras.

17. (79). Flebili querela sepius recepimus, quod ministeria-
les per terram girantes, pauperes milites ~~et~~ ^{vel} villas reli-
giosorum ^{et} ~~saligandi~~ ^{et} ~~restandi~~ ^{adhiuveniunt} ~~modos~~ ^{et} ~~pauperes villanos~~
~~exquirunt~~, ita, quod si alicuius ville pauperes milites
aut villani religiosorum eos pro benefacito ipsorum
officiolum quibuslibet expensis non pertractant nec
procurant, ~~idem~~ ministeriales ipsos pauperes ~~milites~~ ^{nobiles}
~~re~~ ^v villanos sine culpa et sine causa et absque iudi-
cis precepto ~~citant~~ occasione vexacionis faciendo, ter-
minos pro libito sue voluntatis assignantes et statu-
entes eidem; et sic ~~idem~~ pauperes ^{nobiles} ~~re~~ ^v villanos
non valentes redimere aliter ~~vexacionem~~ ^{refutime}
de certa summa pecunie ^{componunt cum} eidem. *[vexacionem refutime]*
Unde nos huiusmodi vexacioni obviare volentes, sta-
tuimus, quod deinceps ministeriales sub pena ~~summa~~
~~summa~~ sui ministerialibus et spoliacione omnium suo-
rum honorum, absque speciali mandato iudicis a-
liquam citacionem ⁱⁿ ~~non presumant~~ ^{facere}, alias pre-
missam penam et ~~faciunt~~ ^{adhiuentionem} non in me-
rito poterint formidare.

XVIII. De causis consanguineorum.

18. (20). Plerumque fit, quod aliqui propter causas con-
sanguineorum vel familiarium suorum ad iudicia ⁱⁿ ve-
nientes, per strepitum et ^{op} importunam ipsorum ~~audaciam~~ ^{clamacionem}
sententiam sue victoriam causarum ~~consequuntur~~ ^{repor-}
tare; unde super hoc providere volentes, statuimus, quod
deinceps quisquam, cuiuscunque status vel condicio-
nis existat, propter causam consanguinei ~~vel cuius~~
^{aut} ~~libel~~ ^{vel} familiaris ^{aut} ~~servitoris~~ ad iudicium venire
non presumat. Qui si contra facere presumpserit, pe-
na, que dicitur ~~per aliam~~ ^{penam} nostre camere aspli-
canda fuerit, etc.

XXX. Quod aliqui pro quibuslibet.

19. (21). Contigit etiam, quod dum aliqui pro quibuslibet
criminibus et delictis ad postquam audienciam evocan-
tur, nominant dominos ^{aut} ~~et~~ quoslibet ipsorum super-
iores, allegantes, quod ^{mandato} ~~et~~ ^{auctoritate} suo

[Tali modo]
[11. b.]

B.1

20

dem

21

el

debilo modo observentur. Volentes et decernentes, quod dic-
ti boves pignoraliter ^{sine} ~~sine~~ pena cuiuslibet contumacie lan-
tum modo nobis et iudici applicentur. Decernimus etiam ^[12, b.] et
statuimus, quod ~~si~~ ^{si} predicto ministeriali deputato ~~per iudicem~~
~~com~~ ad eandem impignoracionem cum familia ipsius in
dictis villis ^m pignoranda per dominum ville et villanos ⁱⁿ non
permittatur impignorari iuxta premissam limitationem
et si ~~vel~~ ^{ab ipso} ipsa pignora ~~habita~~ ^{et} per ~~eandem~~ ^{eum} dominum aut ^{per} villa-
nos in villa vel ante villam ~~seu~~ ⁱⁿ in via violententer reci-
piantur, dolium et rebellionem eorundem puniendo, vo-
lumus, quod pena, que ^{vocaliter} ~~vocaliter~~ ^{et} vulgariter ~~dicuntur~~ ^{et} pignoraliter
seu ~~idem~~ ^{idem} rebelles nobis et iudici solvere teneantur, et
nichilominus cum alia pena ~~pignoraliter~~ ^{et} ~~addecrescere~~ ^{et} eadem
et pignora denegata vel violententer oblata integraliter ~~et~~ ^{observare}
~~quare~~ ^{non} teneantur. Quod si ~~in~~ ^{cum} ~~standi~~ ^{faciendo} pignoribus predictis ^{idem negantis}
et ~~in~~ ^{non} satisfaciendo de penis premissis fuerint dolores et
rebelles, ita quod iudex ~~forte~~ ^{non} sufficiat propter pro-
tentionem eorundem, ad puniendum et ~~impignorandum~~
eorundem volumus et decernimus, quod pena, que ~~seu~~ ^{transcrescere}
~~seu~~ ^{na} ~~transcrescere~~ ^{a dicta} nostre camere applicanda puniantur etc.

XXXV. De impignoracione

24. (26). Propterea quia per frequentem pauperum impignora-
cionem plerumque pauperes plurima damna et oppressio-
nes multiplices faciuntur, videlicet in eo, quod ^{et} ~~caleria~~
lim et in ~~lucris~~ ^{lucris}, non per modum iusticie probesta-
lis aut aliquam villam ~~impignoratores~~ ^{impignoratores} accedentes damp-
nabiliter et plerumque absque iudicis mandato et sine
culpa domini ville vel villanorum committere pluri-
mas presumunt rapinas; quapropter super hoc ^{et} ~~fructu~~
deve volentes, statuimus, quod deinceps iudex vel sub-
iudex ad impignoracionem faciendam non plures quam
duos ^{illegales} ~~familias~~ cum ministeriali transmittat, et quod
sine culpa vel sine causa ^{aut} ~~vel~~ non condemnatos ~~seu~~
convictos aut in iudicio non confessos ipse iudex ^{non} ~~non~~ ^{vel sub iudex}
precipiat nec permittat impignorare. Quod si ipse iudex
vel aliqui alij quamvis auctoritate vel potius propria bene-
volentia vel presumptione impignorare et potius rapinas com-
mittere presumpserint, ^{et} ~~decernimus~~ ^{decernimus} ^{precipiendo} quod ~~per~~
coram, vel quaslibet alias res ratione impignoracionis abla-
tas et receptas, iudex domino ville ~~impignorato~~ ^{et} ~~vel villa~~
nisi ville eiusdem asserentibus ^{se} ~~indelitate~~ ^{et} contra iusti-
ciam se esse impignoratos, remota et cessante qualibet
difficultate eadem pignora integraliter et ex toto super
fideiussonia, cautione, restituere teneantur, termino eidem

parere iuri non curaverit vel neglexerit, et
 maciter in termino sibi assignato, ob contumaciam eius,
 dem citati, actor in tercio termino per iudicem decer-
 natur et diffinietur ^{re immittatur} ~~in~~ ^{re} veram possessionem eiusdem he-
 reditatis ~~mittendus~~, et ab omni iure ^{re} eiusdem heredi-
 tatis et ipsius qualibet venditione per iudicis senten-
 tiam dictus reus decernatur et pronunciatur cecidisse.
 Si autem questio fuerit personalis, facta pro ^{pecunia} ~~debitis~~ vel
 pro quibuslibet rebus obligatis, et primo, secundo, tercio
 termino citatus contempserit vel neglexerit in termino
 sibi assignato parere, decernimus, quod creditor qua-
 rumlibet rerum obligatarum ^{sibi} post tercium terminum
 per sententiam iudicis distrahendi et alienandi aucto-
 ritate iudicis plenam habeat facultatem; ita tamen,
 quod si res obligate, distracte ^{vel} ~~et~~ alienate auctoritate
 premissa minoris valoris ^{re} inveniantur et existant
 tempore alienacionis, quam fuerit pecunia credita, *[causa evasionis]*
 et ipse creditor pro summa pecunie per ipsum cre-
 ditor simpliciter et sine aliqua ^{condicione} ~~condicione~~ ^{cauditione} ~~condicione~~ ^{cauditione} ~~condicione~~ ^{cauditione}
~~pro dicta summa pecunie receperit sufficientes, si~~
~~bi et non alij, item creditor de sua negligentia de-~~
~~bitum imputare. Sed si condicionem creditor affo-~~
~~ruerit circa res obligatas maioris vel minoris quan-~~
~~titatis, si pro minori pecunia res obligatas aliena-~~
~~verit, debitor per iudicem decernatur credite pecu-~~
~~nie summam adimplere; si vero pro maiori summa~~
~~pecunie res alienaverit obligatas, residuum quid-~~
~~quid fuerit ultra summam creditam, debitori credi-~~
~~tor restituere teneatur.~~

C. XXVI. Calumpnia.

28. (30). ^{fr.} ~~Prolecia~~, ^{ultra} ~~ut~~ ^{ultra} ~~calumpnia~~ via precludatur, statu-
 imus, quod si aliquis alias bone fame in iudicium
 pro quibuslibet violentijs ^{re} ~~ex~~ ^{re} ~~ocatur~~, actor teneatur,
 quod asserit, comprobare, alias reus tantummodo
 proprio iuramento se valeat expurgare etc.

C. XXVII. De furto quarumlibet rerum.

29. (31). Item si aliquis fuerint eiusdem facinoris ^{re} ~~sex~~ ^{re} ~~dis-~~
 trictus et de furto ^{re} ~~quarumlibet~~ ^{re} ~~rerum~~ aliquis alium
 ad iudicium voluerit ^{re} ~~ex~~ ^{re} ~~ocare~~, statuimus, quod in
 sua annuum tantummodo inculpatione de furto ^{re} ~~ha-~~
 beat ^{re} ~~ex~~ ^{re} ~~ocandi~~ facultatem. Si vero anno clauso questio,
 nem eandem voluerit mouere, quod tunc asserit, ra-
 tionabiliter per idoneos testes teneatur comprobare,
 ostendens se in facto fore iustum etc.

30. (32). Finem ^{civibus} ~~liberis~~ ⁱⁿ imponere cupientes, statuerunt, ut si aliquis civis aut creditor famulos aut alias merces alicui terrigenae ad fructuanciam dederit, aut miluo concesserit, preter literam obligationis, in qua consta, vel de debito, ^{suo} ~~civis agens pro debito suo~~, probabit per testes talem contractum initum secum et probans iudicialiter obtinebit. Alias reus negans debitum, per proprium iuramentum prestitum ab inspectis, ne agentis absolvatur etc. ||

XXX. De nobilibus.

[14, v.]

31. (33). Nobilitas stirpes ex progenitoribus earum ^{ducit} ~~ori~~, ^{quod} ~~genem~~ semper ~~ducunt~~, ~~quarum~~ ~~progenitum~~ ~~nati~~ de genealogia approbare eorum fideli testimonio conveniunt. Si quis itaque dicat se nobilem aut illustrem et ceteris nobilibus hoc negantibus asserat se patrem, ad probandum sue genealogie nobilitatem ~~debet~~ ~~tenetur~~ ^{et hic dicitur} inducere sex nobiles viros, de sua stirpe genitos, ~~qui~~ ^{et hic dicitur} iurati dicant, quod ipse frater sit eorum et de domo ac stirpe ipsorum paternam procreatus, de secunda et de tertia genealogia etiam per duos testes producendo etc.

XXXI. De vulneribus.

32. (34). Accepimus, quod Petrus insequendo Johannem graviter in platea vulneravit; quod cum Johannes in iudicium deduxisset, Petrus licet confitebatur, se Johannem vulnerasse, tamen asserbat, se hoc fecisse ex initio ipsius Johannis, quod ipsum ~~Petrum~~ ^{etiam} ~~proius~~ ^{ipse} ~~vul-~~ ^{offerbat} ~~nerat~~ se probaturum. Nos itaque in tali casu decernimus, ipsius Johannis probationem fore admitterendam super eo, quod ^{olim} ~~in~~ platea Petrus ~~duxit~~ ipsum Johannem insequeretur, vulneraverit, cum dictus Petrus non viam defendendo, sed iniuriam sibi alias illatam ulciscendo, Johannem nocitur vulnerasse etc.

XXXII. Mellificia nocturno tempore.

33. (35). Item Petrus Johannem traxit ad iudicium, asserens, quod apes vel mellificia ipsius Petri tempore nocturno furum ad domum suam deportasset, quod offerbat se probaturum. Johannes vero diffidebat, se hoc fecisse, sed dicebat proprium suum mel, ut dicitur, ~~ad~~ ⁱⁿ ~~propriam~~ ~~domum~~ ^{se} ~~deportasse~~. Tandem ~~Petrus~~ ^{per} iudicem pluries interrogatus, si per eos, qui vidissent apes seu mellificia ipsius Petri per Johannem recipi et ad domum ~~suam~~ ^{suam} deportari, propriam intentionem suam posset probare, Petrus respondit

te, quod tales testes de visu nullo modo fuisse habere,
nos itaque statuendo ~~de~~^{con}cedimus in tali casu iuramen-
tum Johanni imponendum, si alias fuerit bone fame,
et pro^{suu} expurgacione asserenti, quod proprium suum vel ~~in~~ⁱⁿ domum
deportabat etc.

XXXIII. De quatuor vulneribus.

34. (36). Preterea Petrus contra Johannem deposuit cum que-
rela, quod sibi quatuor vulnera intulisset, Johannes ve-
ro fatebatur, se hoc fecisse ex eo, quia armata manu do-
mum ipsius Johannis ~~intulisset~~^{intulisset} et in eadem ~~in~~ⁱⁿ iuratio-
ne matrem ~~vel~~ sororem, ~~vel~~ uxorem ~~vel~~ filium ~~sibi~~^{am} vulne-
rasset; quod vulnus licet per ministerialem conspec-
tum ~~et~~^{vel} visum fuisse obtulit se probaturum, tamen i-
dem ministerialis interrogatus per iudicem, negavit
se predictum vulnus vidisse et conspexisse. Et quia post
negacionem ipsius ministerialis idem Johannes fre, [mox
dictum vulnus matri sue illatum, per alios idoneos
testes, qui dictum vulnus viderunt et conspexerunt,
offerebat se probaturum, nos in tali et simili casu
~~decedimus~~^{con}, eundem Johannem ad producendum
~~predictos~~ testes fore admittendum etc. [de calumpnia]

XXXIII. Ca^m.

35. (37). Querelam Petrus deposuit de Johanne, quod
ipsum vulnerasset, Johannes vero constanter asserue-
bat, quod Petrus se ipsum vulnerasset, quod offere-
bat se legitime probaturum. Nos autem in tali casu
credimus distinguendum, quod si in contencione et
discordia Johannes asserit Petrum se ipsum vulnerasse,
hunc Johannem probationes sunt admittende; si autem
extra omnem contencionem et discordiam Petrus fue-
rit vulneratus, hunc, ~~et~~ est moris, dicimus Petri in-
vinculum admittendum. [fore et esse]

XXXIII.

36. (38). Per experientiam didicimus, quod sententia ex-
communicationis testibus inducendis maliciose ple-
nunquam ~~convenit~~^{convenit} opponi, ex qua oppositione ~~fulminat~~^{fulminat}
~~liberal~~^{officio} oppressio verbalis. Unde circa eandem ex-
ceptionem sic diximus statuendum, quod cum a-
liquis testibus producendis fuerit obiecta exceptio
excommunicationis, producens testes eodem abso-
que sua cause vulneracione alios testes, si potest, no-
minandi et producendi plenam et liberam habeat
facultatem. Si vero non poterit, alios testes nominare

B. 1

37.

Three

38.

vel habere, preterquam eos, quibus obicitur sententia
excommunicationis, volumus, quod cuius fuerit sen-
tencia excommunicationis, debito modo, scilicet cum
sufficienti ^{vel iuratoria, dispositione} cautione ~~iuratoria vel fiduciaria de for-~~
~~rendo vel satisfaciendo cum omni~~ ^{cum} reverencia ^{requiratur}
suo et petatur, quod eisdem testibus excommunicatis,
ad prohibendum tantummodo testimonium et subve-
nientium veritati, ne veritas opprimatur, benefi-
cium absolutionis impendat. Quod si excommunica-
tor premissis modo petitis pro testimonio prohiben-
do, denegaverit beneficium ^{absolutionis}, cum huius-
modi postulantes veniam et absolutionem, quantum
ad deum, censeantur absolvi, volumus et decerni-
mus, quod ex tunc absque aliqua cause vulneratio-
ne testimonia eorundem testium per iudicem reci-
piantur et habeant ipsorum testimonia firmitatem etc.

Ca^m XXXV.

37. (39). Conradus domum vendicabat a Dominico et
ad probandam suam intentionem Conradus res
testis ^{huc?} iuxta iudicis mandatum produxit, quorum
primus testis fuit Jacobus ^{frater} ~~frater~~ ^{ipsius} ~~ipsius~~ ^{Conradi}
et mediator ~~sex~~ ^{compositor} ^{amicabilis} ~~alio~~ in ea-
dem causa, quem ipse Dominicus, cum testes se-
cundum consuetudinem ^{nomina} ~~nomina~~ ^{rentur} ~~in~~ ^{iudicio}
neglexit revocare, sibi huiusmodi consanguineita-
tem opponendo. Denique circa testium iuramen-
tum ^{predictus} ~~predictus~~ ^{Dominicus} ~~Dominicus ^{testimonium} ~~predicti~~ ^{fratris}
^{Tacobi} ~~fratris~~ ^{propter} ~~propter ^{predictam} ~~predictam ^{consanguineitatem} ~~constan-~~
~~ter~~ ^{asseruit} ~~non~~ ^{valeat} ~~et~~ ^{sic} ~~dicebat~~ ^{se} ~~causam~~
eandem ~~obtenturum~~ ⁱⁿ ~~obtenturum~~. Nos itaque considerantes, quod
amicabiles compositores ~~sex~~ ^{mediatores} ^{consanguinei}
esse ^{convenimus} ~~declaramus~~, in tali ^{casu} ^{testi}
monium ^{predicti} ~~Tacobi~~ ^{fratris} ^{pro} ~~Conrado~~ ^{valeat} etc.~~~~~~

Ca^m XXXVI.

38. (40). ^{Com} ~~Quia~~ ^{prescriptio} ~~propter~~ ^{requiem} ~~et~~ ^{frigni-}
ciam dominorum sit instituta, ^{decernimus} ~~et~~ ^{sta-}
tuimus, quod si aliquis credit ^{et} ~~refutat~~, se habere
aliquid ius ad aliquam hereditatem, quam aliquis
presentialiter possidet, si infra tres annos et tres
menses tempore pacis et concordie ^{sustineat} ~~et~~ ^{pa-}
ciatur, ^{ipsam} ~~possidere~~ ^{eandem} ~~here-~~
~~ditatem~~ ^{pacifice} ~~et~~ ^{quiete}, ita, quod ^{sibi} ^{licet}
presenti, ^{ad} ~~et~~ ^{cuius} ~~presenciam~~ ^{seu} ~~sufficienciam~~ ^{ha-}

de facili posset habere, infra predictum tempus videlicet trium
annorum et trium mensium
~~hinc~~ non moueat aliquam questionem, extunc ab omni
iure et venditione ~~ei~~ hereditatis censetur eundem
cecidisse. etc.

Ca.^m XXXVII.

39. (41). Si autem aliquis in obligatione teneat aliquam he-
reditatem, decernimus, quod idem obligans vel ipso ~~alio~~ ^{deficiente aut}
~~ipso~~ non existente ^{dicto obligatore} ~~et deficiente~~, quilibet ipsius consang.
iunctate vel affinitate proximior, coram iudice nostro,
si ipsius ^{presenciam} ~~presenciam~~ ^{protest} ~~protest~~ habere, vel saltem in ^{habochia}
eiusdem hereditatis obligate publice faciat ad minus
semel in anno protestacionem vel in colloquio generali,
quod ^{ipse} ~~dicta~~ hereditas in tanta pecunia, prout est vel
fuit in facto, sit obligata. ^{faciendo} ~~faciendo~~ huiusmodi pro-
testacionem ^{dictus} ~~dictus~~ obligans vel ^{proximior} ~~proximior~~ ipsius, ut
premissum est, infra triginta annos redimendi vel
liberandi ~~predictam hereditatem~~ plenam ^{ac} ~~ac~~ liberam
habeat facultatem. Quod si non curauerit vel negle-
xerit per continuos XV annos dictam facere protes-
tacionem, ab omni iure hereditatis sic obligate sen-
tial se cecidisse.

[15, b.

[obligator aut]

XXXVIII.

40. (42). Si ^{autem} ~~vero~~ sit ~~mulier~~ maritata et aliquam heredi-
tatem, quam dicit et credit ratione dotis vel quomo-
olibet ad se pertinere, si infra decem annos non cu-
rauerit vel neglexerit pro eadem hereditate questionem ^{inchoare}
~~intendere~~, ita, quod infra idem tempus ^{tempore} ~~fractis et con-~~ [X annorum]
cordie forciatur possessorem quicquid possidere, extunc de-
cernimus, quod eadem mulier ab omni iure ^{eiusdem}
~~hereditatis~~ ^{etiam} se ~~et~~ agnoscat cecidisse etc.

XXXVIII. de vidua.

41. (43). Si autem fuerit vidua et eodem modo dicat et
asserat aliquam hereditatem, quam aliquis possidet,
ratione dotis vel quolibet alio iure ad se pertinere et in-
fra sex annos tempore pacis et concordie sustinuerit ~~et vel~~
posse fuerit eundem possessorem ipsam hereditatem
quicquid possidere, decernimus, quod extunc ipse posses-
sor ratione prescriptionis in eadem hereditate plenam
iure sit acquisitus et mulier ^{sentiat} ~~se~~ ab omni iure
cecidisse. Volumus autem et declaramus, quod pre-
missae prescriptiones tempore pacis et concordie vendi-
cent sibi locum; tempore autem guerrarum ^{seu} ~~seu~~ ^{disce}
~~disce~~ ^{multatibus} ~~multatibus~~ ^{sibi} ~~sibi~~ locum debeant vendicare, sed
tunc ~~offorbetur~~ de salubri remedio eundem ^{providere}

[vel debeant
vendicare]

B.

42

43

44

B.

45

4

4

quod ~~posset~~ rescindere ^{et reuocare} eandem venditionem, cum per lon-
gum tempus non fuerit ~~sibi soluta solutio~~ facta. Quia
propter nos declaramus et statuimus, propter quietam
et pacificam possessionem habitam per tres annos et tres
menses, predictam venditionem perpetuam habere fir-
mitatem, obstanti tanti temporis facilitate et pre-
scriptione etc.

XLII. De mutuatione tritici.

45. (47) Franciscus Gregorio mutauit ^{XX^{li}} ~~mutauit~~ ^{mutauit} mensuras
tritici, quos plures monitus, non restituit; Gregorius
autem quicquid ab ipso Francisco, quando sibi predic-
tum triticum mutauit? Respondit, quatuor annos fu-
isse elapsos. Nos ipsi Francisco imposuimus silentium
propter tanti temporis decursum etc.

XLIII. De redemptione pauperum.

46. (48) Licet pro redimenda pauperum veracione dudum
solutio dicta vulgariter ~~hermene~~ ^{hermene}, que ~~consueuerat~~ ^{consueuerat} iudici
presidenti ~~re~~ ^{re} diffinienti aliquam causam applicari,
fuerit sublata et extincta, tamen eadem solutio exquirit
lo colore sub alio nomine, quod dicitur ~~franyathne~~ ^{franyathne},
dinoscitur esse inuoluta, que videtur transcendere pre-
dictam solutionem. Unde circa hoc ^{anc} ~~modum~~ ^{modum} imponere volentes,
suspicientes, decernimus, quod in causis hereditariis vel
non hereditariis, ~~allamen~~ ^{allamen} magnis, iudex prebent ^{pre} dicte
solucionis ~~franyathne~~ ^{franyathne} ultra quatuor grossos exigere
et recipere non presumat, in minoribus vero ~~causis~~ ^{causis} tan-
tummodo duos grossos exigendi habeat facultatem.

XLIV. De negocijs finitis etc.

47. (49) Quamuis negocia mortua et finita ^{sit} quasi contra
naturam difficile sit retractare, tamen reparantur non
nulli, qui coloribus exquisitis mortua et finita nego-
cia molliuntur refricare, videlicet in hoc, quod li,
est aliqui fratres vel sorores cum fratre sint abint,
cem in bonis posteris separati et diuisi, tamen, si
contingat, quod aliquis eorundem fratrum in ques-
tione hereditaria ^{re} accipiat contra se sententiam diffi-
nitivam, postmodum alter ipsorum accedens ad pre-
sentiam iudicis, allegat se contemptum et ad eandem
questionem, tanquam illius, cuius interest, non vo-
cabunt, postulans ex hoc, debere eandem sententiam
retractare, et sic huiusmodi sententia per hanc facti,
nonem conuenit retractari. Unde nos volentes, quod
in huiusmodi libris ~~et~~ ^{et} finis habeatur, statuimus,

[solutio sibi]
[16, b.]

[hermene]

[causis]

[suscitare et]
[est viuificare
causam]

[lati et]

[18, a.]

ad certam viam lamqu岸um nuncio, tamen idem Malhias
eundem equum sibi restituit claudicantem. Malhias
vero respondit, bona fide equum eundem lamqu岸um
proprium se equitasse et seruisse, nec sciret, unde sibi
veniret eadem leura. Nos autem declaramus in tali
casu, predictum equum infra duas septimanas quiete
et absque aliquo labore per eundem Malhiam observan-
dum; qui equus si infra predictum tempus non con-
valuerit, ex tunc pro eodem equo, prout poterit, ami-
cabiler componere beneatur etc.

I. II. De occisis ca^m.

55. (58). Licet antiquitus fuerit observatum, quod unctio
alium unctorem occidendo, solutis tribus maris grosso-
rum, a pena homicidij liberalis, tamen quia huius,
modi pena non sufficiebat ad debendam coercionem, unde
de nos statuimus, quod unctio occidens unctorem.
pro pena homicidij castellanie, in qua homicidium con-
missum fuerit, vel ei, cui prius persuaserit, quatuor mar-
cas persoluat, consanguineis vero sine amicis proximis,
tribus sex marcas decernimus persolvendas. Qui homi-
cida si non fuerit in solvendo, capitis pena capitali
punitur.

C. I. III. Accusatio.

56. (59). Item si filius, frater vel quatuor de homici-
dio alium accusant, licet antiquitus per iuramen-
tum accusatoris omnes pena homicidij puniebantur,
nos tamen huiusmodi iuramentum restringentes, sta-
tuimus, quod unus tantum modo per iuramentum ac-
toris de homicidio condemnatur et punitur; conser-
tes vero eiusdem accusati per probos et idoneos testes
de homicidio et vulneribus se beneant expurgare,
alias deficientes in expurgacione puniantur etc.

I. III. Mors casualis (c).

57. (60). Item quacumque morte casuali et inopinata
contingat aliquis de hac vice inquirere, si de as-
sore cadendo, vel in aqua submergendo, aut talis quo-
vis modo, statuimus, quod pro tali homine sic dese-
dente nulla questio penitus moveatur. Item cum inqu-
ratur, quis commisit homicidium, decernimus, quod
castellani de hoc non moveat aliquam questionem
sed consanguinei et proximiores culpabilem inquirentes,
causam, dum poterint, proseguant in iusta iuris
formam.

[aliquis]

B. 1

58.

59.

60.

61.

62.

63.

58. (61). Ut violentorum audacia repressus, statuimus, quod dum miles parum sibi militem occiderit, pro capite LX, pro mutilatione ^{vero} cuiuslibet membri XXX, et pro simplici ulnere XV marcas solvere teneatur. ||

[18, b.]

LVI. Francien.

59. (62). ~~Laurenceus~~ ^{Laurenceus} conqueritur de charlino, quod ^{sibi} ~~ma-~~ ^{trēm} interfecit, charlinus respondit, quod ^{ia} ~~Laurenceus~~ ^{Laurenceus} charlinus (s) non fuit de legitimo matrimonio ^{sed} ~~aut~~ ^{homo} procreatus, ex eo, quod asserbat, ipsum ~~esse~~ ^{esse} filium mulieris vagabunde. Nos in tali ^{et} simili ~~casu~~ ^{decimus}, caput matris exsoluendum ~~et~~ ^{obtinendum}.

LVII. Ca^m de furtis.

60. (63). Sunt nonnulli, qui per indiscrecionem victimi longi temporis brevi hora consumentes, ~~exsumunt~~ ^{exsumunt} sibi extra propria occasionem diuagandi et taliter diuagantes, aliena rapere non formidant. Et igitur lates a quolibet occasione diuagandi saltem formidine pene retrahuntur, statuimus, quod taliter diuagantes reas finas committentes, quibuslibet eorum bonis, que habent, ipso facto sint privati. Et si contigerit huiusmodi fugitivos et diuagantes nostre gracie reconciliari, volumus nichilominus, quod inter suos pares ^{unde} ~~et~~ ^(s) ~~et~~ ^{et} infames habeantur etc.

LVIII. c. de ministerialibus.

61. (64). Consuetudine iniquissima ministerialium obser- uatum exhibet, quod dum ad aliquem in via occisum vie (s) vocabantur, ipsum vestibus, in quibus fuerat occisus, iure ipsorum, quod ipsi nominant urowave, exspoliabant. Unde ^{nos} ~~cum~~ ^{afflictis} non sit addenda afflictio, eisdem ministerialibus prohibemus ^{quod} ~~de~~ ^{de} cetero quolibet occisos spoliare ~~et~~ ^{exuere}, sed tantummodo unicus grosso contententur, quem decernimus eis dari, dum pro labore per eum, qui ad aliquem occisum procuraverit eos exuere, donec de eodem homicidio questio totaliter fuerit diffinita etc.

LIX. De frumentis.

62. (65). Ut quilibet alium indempnem iugiter conseruare, si aliquis alterius semina iumentis vel qui ^{cum} ~~habet~~ ^{habet} pascuis maioribus defecit, statuimus, quod pro quolibet iumento vel fectore uiam quamdam denariorum ^{vero} ~~passo~~ ^{passo} dampnum is, cuius fuerint iumenta vel fectora, solvere teneatur etc.

Ca^m I. XI. de iumentis pellendis a dampnum passo. ||

63. (67). Ad uitandum autem quamlibet alteracionem

[19, a.]

66 fo 67.

B.

des
fue
su
qui
pa
lu
i

64.

65.

ef

66.

^{re}decernimus, quod ad proximiorum castellanice iuriam iuris fuerit regali iure ^{cuicunque} iudicis eadem iumenta spoliata, ^{alterius} sua dampnum depellendi habeat facultatem, ita tamen, quod sub testimonio vicinorum in propria domo ~~fieri damnum~~ ^{fieri} iumentis iure pecoribus per noctem serialis, in cras: ^{ad proximiorum iuriam castellanice} depellere liceatur ^{etc.} ^{autem} ^{predicta iumenta}

I. X. De cause agitatione.

64. (66). ^{Cum} actor forum rei undique sequi debeat, voluimus, ut si quis in iudicio iuris ^{Teutonici} contra rem suam ^{actionem} ^{trahit} aut proponit, rem ~~actorem~~ ibi dem super aliqua questione simili vel inequali reconvenire ^{mere} non poterit, sed suam litem aut causam coram iudice competenti, cum voluerit, agilet.

I. XII. De lege imperiali.

65. (68) Ex lege imperiali clara luce nobis constat, quod, natus incendiarij et exstros voluntarij domorum, horreorum aut quorumvis bonorum morte crudeli et ^{improvisis} ^{lucris} rima puniantur, quibus etiam ⁱⁿ ^{re} iudicis, si ad ecclesiam effugiant, patrocinium ^{nullum} ex hoc debeant obtinere, propter dampnati criminis scitatem. ^{Consequenter} ^{tales} ^{omnes}, ut ^{nam} effugiant iudicis ipsos punire ^{voluerit} ^{lencium}, ut plurimum in civitatibus ^{vel} ^{villis} ^{Teutonicis} ⁱⁿ ^{similibus} ^{calibus} permanere, ut actionem ^{propositam} ^{contra} ^{per} ^{illos} eludant ^{per} ^{iuris} ^{Teutonici} ^{defensionem}, et sic reprimantur maleficorum crimina remanent ⁱⁿ ^{re} ^{improvisis}. ^{Tu} de de nostrorum baronum ^{baso} ^{consilio} ^{statuimus}, ut ^{prohibito} accusati de crimine incendij iure ^{exstrosionis}, etiam in ^{re} ⁱⁿ ^{civitatibus} aut villis ^{Teutonicis} ^{extra} ^{forum} ^{ipsorum} ^{trahantur} et ⁱⁿ ^{iure} ^{Polonico} ^{tamen} coram iudice competenti ^{debentur} ^{respondere}, sententiarum et puniri pena digna debeant, iuxta exigentiam criminis et eius probationem ^{etc.}

I. XIII. De stupris virginum.

66. (69). Re vera non solum a malo, sed ab omni specie mala quolibet vivente sub lege necessarium est abstinere, per quam refrenatur malorum audacia ^{et} ^{ut} iustorum innocencia ^{lata} ^{ex} ^{stat}. Sane quidam ad perditatem corporis suum, ut plurimum, prebantes, et lasciviam vitam ^{habentes} ^{gerentes}, deum non limentes, nec temerariam penam formidantes, virgines stuprant, mulieres polluant violentes; et quando impetuntur ab eis in rebus, iure ^{Teutonico} volunt se lueri, ut facilius

B.

Gy.

G.

G.

B.I

70

71

72

73

B.

74.

75.

76.

77.

I. XVI. Querela.

74. (77). Querelam deposuit Egidius contra Falconem, quod cum in domo ~~ipsius~~ ^vEgidij facta fuisset in vespere contencio, ipse Falco superueniens candellam exstinxit, quia ex lincla Egidius nescit nec scire potest, per quem in illa contencione fuerit vulneratus. Falco vero, licet extinctionem candele confiteretur, tamen ipsum Egidium se vulnerasse ~~diffidebat~~ ^{diffidebat}. Nos itaque a predicto Egidio rectore iura, mento recepto, quod in predicta extinctione candele nescit, per quem vulneratus fuerit, predictum Falconem; quia candellam extinguendo vulnere prestitit occasio, nem, in vulnere obnoxium condemnandum etc.

I. XVII. De pastore velle. ||

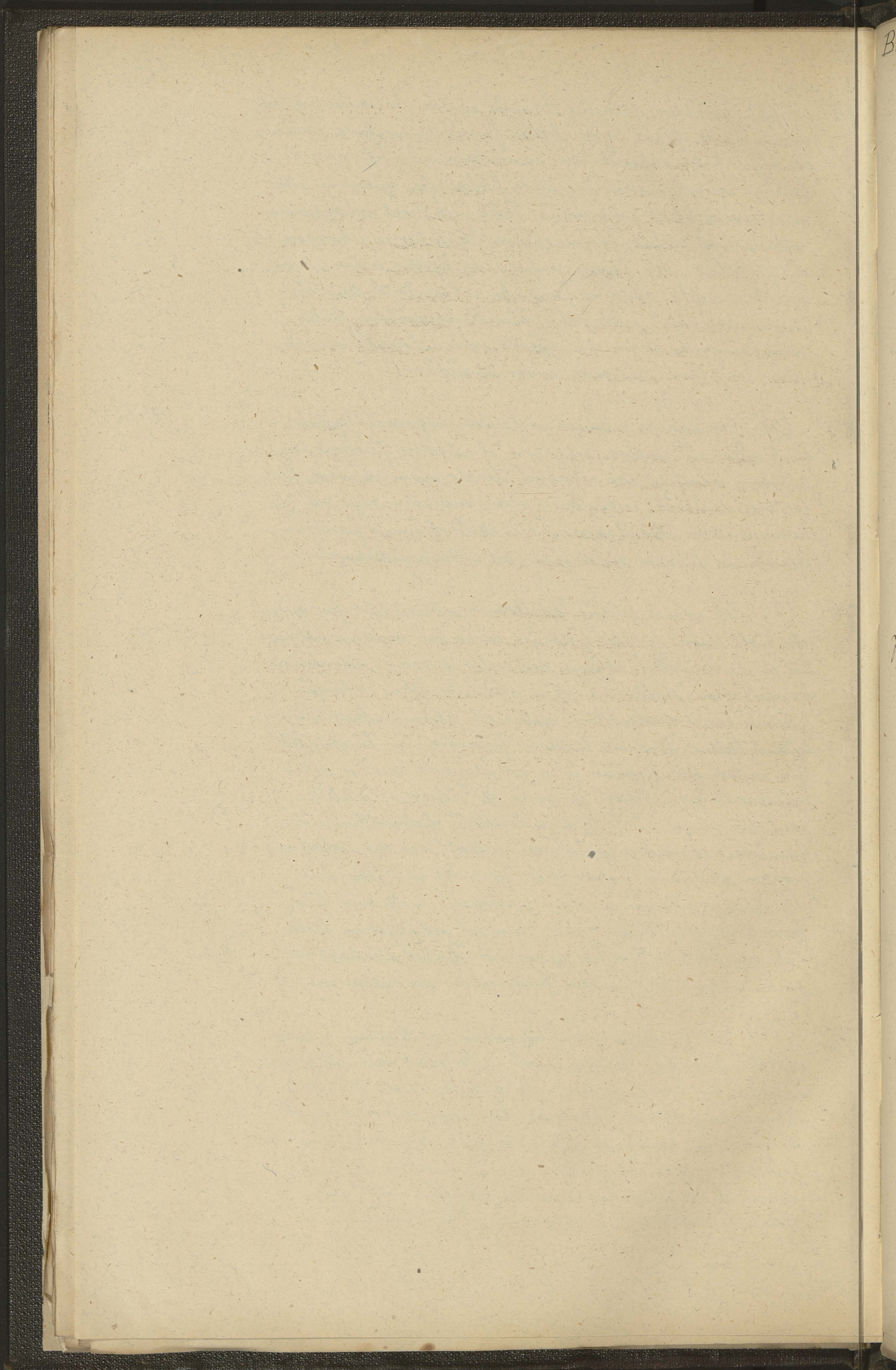
75. (78). Preterea de villanorum pastore deposuit Egidius, quod ~~vacem~~ ^vad gregem infirmum et custodie pastoris committam, de grege non rehauiit iterato ~~vacem~~ ^vcandem; pastor vero assererat, se candem ^vvacem una cum alijs ad villam rediisse. Nos itaque in tali casu ~~et simili~~ ^vpastorem decernimus iurare, quod ~~vacem~~ ^vad villam rediisset etc.

I. XVIII. Lūdus.

76. (79). Ut noxijs ludis latorum abiciatur, per quem sepe ~~vici~~ ^vfratres propter filiorum excessum de bonis pelluntur et deducuntur, absque demeritis ipsorum ad miniam paupertatem, statuimus, ut si alicuius filius, utroque parente sano existentibus, delinquerit, alicuius pecunie quantitatem, predicti ludantis parentes non teneantur ipsi victori pro ipsorum filio ad ~~alicuius~~ ^vpecunie delinque satisfactionem. Item dicimus de iudeis, si multa, Item rent pecuniam tali filio existantibus parentibus ad huc sanis, concessis facta non valeat, nec ad satisfaciendam aliquam ~~iudeis~~ ^vdicti parentes compellantur. Sic etiam dicimus de omni contractu inito ~~cum~~ ^{de} filio, famular, quod non valet, cum sit in paterna potestate constitutus, propter quod ~~non~~ ^{quia} habet alicuius id minimum rei vel aliquam possessionis traditionem etc.

I. XVIII. De latoribus malicie.

77. (80). Ad precludendam latoribus latorum malicie subtilitatem, qui ~~consequuntur~~ ^vinebriator aut ad provocacionem in ~~obductos~~ ^vobductos, ~~noxijs~~ ^vnoxijs ipsos latorum ludi fortuna, super prestantiam ~~sex~~ ^vcredenciam de pecunijs, equis et quicquidque ~~et~~ ^vhereditatibus erubare, exfoliare et damnose ammonere, qui sic delinquent et ad inopiam deducti, ut plurimum ad vicia deteriora ~~habundant~~ ^vhabundant, propterque vicijs iudicialis ~~vicijs~~ ^vvicijs.



ta ipsorum demeritor a nobis commisit in talibus exerce-
 ri, et ad hoc malum ~~evitandum~~ ^{evitandum} et quod nostri nobiles
 rebus ~~habundantes~~ ^{habundantes}, strenuitate dediti pro defensione re-
 qui fortius ~~per~~ ^{per} ~~vigilant~~ ^{vigilant}, decernimus, ut deinceps nullus
 terrigena noster cum ~~aliena~~ ^{aliena} ~~cuicunque~~ ^{cuicunque} status
 aut conditionis existat, in nostro regno huiusmodi hasillos
 ad prestanciam, sed tantummodo pecunia ~~pro~~ ^{ad} ~~paralam~~ ^m.
 Quod si quisquam contra hoc statutum venerit temera-
 rie, ipso iure non valeat ~~sublevo~~ ^{emphico} ⁽¹⁾, nec ad aliquam so-
 lutionem ~~seu~~ ^{ad} satisfactionem victus victori tenebi-
 tur, nec fideiussor datus ipsi vincenti poterit de debi-
 to ~~communi~~ ^{pro} ~~moneri~~ ^{moneri}. Si quis vero spernens hoc statutum ~~pro~~
 pecunia sic ciuila acriter monuerit suum debitorem
 cum rebus suis vel eius fideiussorem, quociens
 cumque maledixerit ~~vel~~ ^{et} improperauerit pro debito pre-
 libato, lociens illi pro sua verecundia penam ~~frangit~~ ^{frangit}, ^{que dicitur}
~~maiestas~~ ^{que dicitur} soluat, et nostro iudicio nichil
 hominis aliam similem penam pro inobediencia assi-
 gnabit etc.

L. XX.

78. (81). Expediit reipublice, ut subditi in quiete vivant
 et quod nulli noceant et in virginitatibus conualescant. Qui
 dam ~~preterea~~ ^{quod} ista veluti legis transgressores, cum per
 terras proprias perquirunt ad expeditionem, quasi hostes
 se mouentes infinita damna pauperibus etiam filijs ~~ima~~
 quam hostibus erogare non obmittunt, per que terre
 nostre maxime deuantantur. Volentes itaque hunc pericu-
 lo de remedio ~~oportuno~~ ^{oportuno} ~~providere~~ ^{providere}, statuimus, ut quociens
 cumque ad expeditionem per terras nostras ~~fit~~ ^{fit} ~~progressio~~ ^{progressio}, ^{expeditio et}
 nullus stationem faciat in villa ^{sed} in campo, nec ra-
 pinas in equis, pecunibus, pecoribus ~~aut~~ ^{et} in alijs rebus
 committat, sed solum ~~modicum~~ ^{modicum} moderate ~~lucrum~~ ^{lucrum} recipiat
 pro suis equis et stationes faciat de liquis in silijs, gajis
 aut rubelis incisis et receptis, ut ex hoc edificia villarum
 intacta ~~per~~ ^{et} ~~subsistant~~ ^{subsistant}. Si quis ~~veluti~~ ^{vel} temerarius huius sta-
 tuti violator contrarium fecerit, domino illius ~~villae~~ ^{villae} aut
 cui dampnum est illatum ^{dampna} ~~reparat~~ ^{reparat}, intacta su-
 am sacramentum super ablatis ~~fructibus~~ ^{fructibus}, cum pena
~~frangit~~ ^{frangit} ~~adversus~~ ^{adversus} ~~villam~~ ^{villam}, ad hoc apposita, et nichilomi-
 nus alia ~~similis~~ ^{similis} pena in violacionem ~~statuti~~ ^{statuti} pro nobis
 cedet etc.

L. XXI. De matre mortua etc.

79. (82). Ex communis viri in regno nostro obseruatum exhibet,

ant pecunias, sustinuerint ^{quē} infra duos annos suum debi-
torem pro vana accrescente et pro principali debito ad iu-
dicium ~~non~~ provocantes, extunc ipso facto vnam accres-
centem vterius post duos annos amittere debent, et ~~tan-~~ unde pro sorte
sum de principali sorte et de vana iam aucta infra pre-
dictum tempus sint contenti, neque per eandem literam
obligacionis proferunt obligantem effectualiter numere-
re, nec obligati plare, ~~tenere~~ vel obsequare ipsi tenere, [tenetur]
lit. suam obligacionem vel promissionem etc.

C. I. XXIII. *de gajis, silvis.*

82. (85). Quidam de ipsorum audacia nullum frumentum
les, intrantes silvam vel gajum alicuius preter domi-
ni voluntatem, quocumque excidunt meliores, nullam
penam sequi ex hoc pretendentes. Statuimus, ut si quis
inciderit quocumque in bonis alienis domini inuito, va-
lentem ad axem, aut ~~de~~ minoribus quocumque vel alij
ligaminibus curram repleverit, penam, que dicitur
~~ex~~ proxima illi soluat, in cuius dominio sunt
incisa.

I. XXIII.

83. (86). Et licet canonica caucio depopulationes agro-
rum nullum odio habeat, tamen temerarios a malo
non revocat, nisi addatur torques in collo ipsorum
et temporali disciplina [impie] frumentum. Propter [impie]
quod statuimus, ut si [alicuius] militis, prelati, cuius [quis]
aut alterius hominis simplicis familiares frumenta
de nocte mulhonum vel quocumque repperit,
licetum sit domino frumentum aut suis servis vel amicis
ipsa defendere, equos recipientium vel alias res [libere]
pro se tollere. Et si quicquam hunc occiderit, impie,
nile voluimus ipsum pertransire; dominum vero il-
lum, de cuius domo egressi sunt laes depopulationes,
in penas nobis frumentum dece re incidis-
se. Et si vulneraverit vel occiderit frumentorum
defensorem, solvat vulnera leso vel casus fuerit aut
vel amicis cum penis prestatis etc.

I. XXV. *de malis verbis*

84. (87). Quoniam omnis scurrililas verborum vel et hirsu-
loquium ad rixas homines provocantes apud violatos homines
debent non in merito evitari, atque non aliter, nisi
melius fere quandoque aliqui a talibus prohibentur,
unde volumus, ut quicquam linguam suam non re-
fricans, si nobilis nobili improferaverit, asserens

B.

85

86

87.

88.

^{esse} ipsum filium meretricis et statim non revocat aut non negat, quod dixit, neque probat eum esse talem, posuit ipsum asseruit, pro vilipendio illius, quem sic vilipendit, ratione fere soluat. ~~III~~ ^{sexaginta} marcas gressorum, veluti si ipsum occidisset.

L. XXVI. De increpatione.

85. (88). Idem dicimus, ^{quod} si matrem eius meretricem nominaverit ^{et} et non revocavit nec probavit, quod asseruit, in si-
mulem penam ipsum decrevimus incidisse. ^{aut} Revocando
~~idem~~ debet dicere, id quod sum locutus, sum menti-
tus sicut canis etc.

L. XXVII. De percussibus.

86. (89). In percussibus ^{vero} militum et aliorum nostrorum
subditorum istum modum in penis exigendis volumus
observare. Si miles militi aut nobili nobili plagam de-
derit, ~~abique~~ sanguinis effusione, nobili, cui illata est. ^{usque ad}
talis percussio, pena, que dicitur ^{era} ~~francu adre~~ per
inferentem debet assignari. Si autem illi inferatur, qui
non habet ius militare, tunc marca gressorum pro tali
vulnere, ~~ametoni vero~~ ^{sex scotos per inferentem} ~~pena~~ ~~pro percussione~~ per percussorem
debet solui etc.

L. XXVIII. De penis.

87. (90). Ut penarum distinctio et legitima divisio ha-
beat, quod si ametho vulneratur cum sanguinis ef-
fusione, aut percussus enormiter, de omnibus penis
pro vulneribus aut percussibus ^{sumptibus} ~~sententia~~, duas
partes lero, tertiam autem iudicio, ubi causa agita-
tur, assignari demandamus etc.

L. XXIX. Fratricidium.

88. (91). Et licet lex laici novi, quam veteris testamenti
fratricidium et alia reia crimina graviter puniat sine
dammis, tamen quidam velut hostes proprii sanguinis
et honoris, legis penam minus formidantes, fratricidium
committunt, ^{entis} ~~et~~ sororem vel proximum occidunt, ~~et~~ ^{ex}
eius ^{ex} morte bona hereditaria lucuntur. Volumus ita,
que, ut vnde lucra ~~habere~~ ^{cupiunt}, inde damnis af-
fligantur ^{aut} ~~et~~ ^{aut} ~~fructuantur~~, in quo peccaverunt; omnes
regnicole et nobiles regni nostri, fratres, sorores aut ~~ipsos~~
~~proprios~~ consanguineos interimentes, non habentes
proles vel habentes, in hereditaria successione nullum
accessum obtinebunt. Quin ^{que} ~~et~~ ^{et} ~~sententiamus~~ ip-
sos ~~et~~ ^{et} ~~ipsorum~~ ^{et} ~~filios~~ ^{et} ~~fructum~~ ^{et} ~~omni~~ ^{et} ~~legitima~~ ^{et} ~~la-
cium hereditarium ^{et} ~~fructum~~, in quibus bonis sine he-~~

et fructum omni legitima

B.1

8

9

91

92

III

93

94

reditatibus ^{ali} consanguinei licet remotiores in linea, ^{hu} obtinent successionem. Quos in aggrauacione culpe ipsorum propter inhumanalem criminis, vices fra-
tricidas et patricidas infames pronunciamus et inha-
biles ad aliquos honores promouendos.

L. XXX. Plantaciones.

89. (92). Statuimus et decernimus, quod si aliquis planta-
ciones iam inserte et radicate euellantur et exstirpen-
tur, etiam si fuerint proprie ipsius ^{et} exstirpantur, me-
ditatem earundem plantacionum dimittere in solo si-
ne in area sub pena sex marcarum teneatur. [et feruorem]

L. XXXI. De mantellis.

90. (93). Item si quis violentus mantellum suum ^{ali} vel quam
~~libet aliam~~ rem propriam auctoritate propria vicino
vel cuiuscumque receperit, iure non repetendo, ipsum
mantellum vel ^{aliquam} quamlibet aliam rem cum pena sex
marcarum restituere teneatur etc.

L. XXXII. De agris seminatis violentis.

91. (94). ~~[Item]~~ ^{si} aliquis excolens ^{vel} et seminans agros alterius alicuius
violentus, semine eorumdem agrorum careat cum pena
~~pyrenemadrecera~~ pentemadrecera etc.

L. XXXIII. De bobus violentis.

92. (95) ~~[Item]~~ Cum alicui quatuor boves violentis fue-
rint recepti et de huiusmodi violencia fecerit ~~proles~~ testimonium
~~facientem~~, volumus, quod pro huiusmodi negligencia
bovm et laborum pro qualibet septimana quatuor
III ^{or} scolos damnum et iniuriam facto cum pena XV et [dampni occasione]
iudicio alia XV pro pena satisfacere teneatur. ||

93. ~~Item pro cuius feni violentis recepto tres grossos~~
~~cuius pena XV eidem iniuriam et damnum facto et iu-~~
~~dicio XV satisfacere teneatur.~~

94. (96). Item pro vna ^{capsula} capsa cuiuscumque grani in die re-
cepta, pena iudicio sex marcarum et [facto] damnum XV, si autem tempore nocturno recipiatur, decernimus
~~esse~~ furtum.

[23, or.]

Item pro ^{capsula} capsa estimalium vel hyemalium de-
cernimus, ^{unam} in mensura duum recipitur ad currum, et [ratione violencie]
teneatur, dum in ponderibus, furtum esse declara-
mus, id ipsum ad receptionem feni extendentes.

Item ^{et} famulus, ^{dictus} qui decipit golemanum, si vici-
no domini sui fecerit aliquid dampnum vel iniuriam

B. I.

95

with

96

9

~~Item familiis, qui dicuntur golomanus, si vicinus do-~~
mini sui fecerit aliquod ~~damnum vel iniuriam~~, dominus
ipsius pro ipso satisfacere tenetur.

Item cum pauper homo divitem pro violentia citat,
divites de violentia per leses habet et debet se expurgare [vero pro]
alias iuxta violentie qualitate debita pena est multo,
laudus etc.

L. XXXIII. Arguens sententiam Crac.

95. (97) Cum aliquis arguit seu provocat sententiam cas-
tellani Cracoviensis, quod vulgariet dicunt marce ^{one} vel nagabanye,
nagani, pelles ^{emori} castellani autem Sandomiriensis, [alias gronostaye]
si ^(s) et lublinski pelles multellinas, civilibus pollakino pel-
les multellinas, iudicibus Cracoviensis et Sandomiriensis
pelles marodirinas, iudicibus ^{autem} pelles polpinas, sibca,
mercatoris per ses marcas, camerariis istorum punitionis
per ^{XI} ^(s) scolos, iudicibus castellanos per mediam mar-
cam, civilibus notario terre ^{no} pelles polpinas, alijs cas-
tellanis Sandomiriensis et lublinski exceptis, per ses [iudicibus]
colthos marcas absque omni contradictione et antequam ad
aliam iudicem admittatur, dare et satisfacere teneatur.

L. XXXIII. Forster non divinus.

96. (98) Filius noster emancipatus, in paterna constitu-
tus potestate, nec a fratribus divisus vel separatus, si
glorioso vel lesseriando ^{aut} vel quemlibet alium hunc
dominum ludendo aut exercendo aliquid perdiderit aliquid,
lalia omnia et singula per ipsum deperdita, voluntis
et decernimus, quod in ipsius partem per sorlem com-
putentur. Nichilominus decernentes, quod sine in laxil-
lis, sine re sacis vel alea aut in quibuslibet alijs lu-
dis lucrosis ipsis ludentibus, ad pecunias, equos vel alias
quaslibet res lucralas per in huiusmodi ludis acqui-
sitas, monendi, petendi, requirendi per vendicandi non
obstante qualibet fideiussoria cauione per obligatione
penitus nullum ius ex predictis ludis sit acquisitum,
sed divinatur quoslibet ludos haberi concedimus et
voluntis gracia temporis deducendi et causa solacij et exercendi
exercicij habendi.

[23, b.]

97. (99) Militi pro una plaga vel pluribus a imethone fac-
tis, XL pena percussio et iudicio XL. Si vero fuerit cum
baculo et cruculato, sicut pro ulnere gladiati declara-
mus satisfaciendum. Militi vero famulo slachetxe, se, IX
sequita marcas, scarlabello trigula marcas, militi

Lucrosis ipsis ludentibus ad pecunias, equos vel alias
res lucralas per in huiusmodi ludis ^(s)

IV. marce
creato de scullo vel umethone, quinddecim ~~marcas~~ pro
capite, item militi stachere pro vulnere ~~decem~~ ^X marcas,
scarlabello quinq̃ue ~~marcas~~, scullo vel umethoni factis
militibus, tres marcas pro vulnere statuimus per sol.
uendas etc.

L. XXXV. De frocto falcato.

98. (100). Bartholdus deposuit querelam contra Andream, quod
fratrum ipsius falcavit, Andreas ~~autem~~ licet sit confessus
predictum fratrem se falcasse, tamen adiecit, quod idem
fratrum wlodarius Bartholdi pro certa pecunia falcandum
sibi vendidisset, et pro eodem frocto pecuniam idem wlo-
darius ~~ab ipso~~ receperat, quem tamen mortuum esse
asserbat. Nos autem considerantes confessionem ipsius
Andree et ~~etiam~~ mortem ipsius wlodarii in tali casu in *[predicti]*
~~deservimus~~ ^{un} ~~idem~~ Andree probare frocti venditionem et
emptionem etc.

L. XXXVI. De vulnere.

99. (101). Item Bartholdus contra Andream deposuit, quod
ipsum vulnerasset, Andreas confessus est, ipsum Bar- *[quod]*
tholdum vulnerasse, dicens, quod hoc fecit nolens in lu-
do et solaciando, tanquam socius et amicus cum ami-
co. Nos audita ipsius Andree confessione, attendentes,
quod ludus non debet se extendere ad aliquam lesio-
nem seu ~~offensam~~, ipsum Andream in tali casu de *[vulneris offensionem]*
creuimus, Bartholdo ad vulneris satisfactionem con-
temperandum etc.

L. XXXVII. De mediacione pecunie.

100. (102). Nicolaus chathie militavit decem marcas, pro
quibus Laurencium sibi dedit fideiussorem; et post ali-
quot dies idem chathias debitor ipsi Nicolao creditori
in absentia Laurencij fideiussoris eandem pecuniam per-
soluit *[ut debebat]*. Tempore vero procedente predictus Ni- *[et dedit]*
colaus creditor Laurencium fideiussorem pro predicta
pecunia traxit ad iudicium. Et quia idem fideiussor *[per ad causam]*
in iudicio constitutus asserebat, predictam pecuniam
per ~~predictum~~ ^{dictum} chathiam debitorem principalem fuisse per-
solutam, nos in tali casu ~~decernimus~~ ^{ern} probandam, fac-
tam fuisse solutionem etc.

L. XXXVIII. Donatio dotis.

101. (103). Statuimus, quod marito mortuo uxor circa do-
nationem et dotem et quelibet ~~paraphernalia~~ in pe- *[paraphernalia]*
cunijs, gemmis, lapidibus et vestibus superexstanti-
bus debeat remanere; ipsa autem mortua ad pueros

si ipsos haberent, predicta ^{bona} omnia devolvantur. Quæ uni-
 lier habendo fuerint, si alium virum receperit vel recipere
 voluerit, decernimus, quod tantummodo ad eundem
 fuerint omnia bona paterna integraliter cum alia ^{fine}
~~dicta~~ quorumlibet bonorum maternalium, in quibuscumque
 quæ rebus consistant, absque aliqua contradictione ~~devol-~~
~~vantur~~, et cum alia residua suorum bonorum medietate,
^{parte} maritum accipiat iuxta suam voluntatem etc.

[parte ipsos in di-
 visione contingente]

LXXXVIII. Nov.

102. (104). Item statuimus, ^{quod cum} ~~si~~ aliqua domuscula maritalis,
 vel ~~seu~~ donacio in pecunia parata sufficiat, quæ in pre-
 sentia amicorum assignetur; bona vero hereditaria co-
 ram regia maiestate debent assignari etc.

LXXXIX.

103. (105). Martinus conqueritur de Nicolao, quod die forensi
 in via publica de pera recepit sibi octo scotos violentem-
 ler, Nicolaus vero respondit, quod indebile ipsum cor-
 hūmarietur, nec eandem pecuniam audivisset, nec sibi
 recepta fuisset, volens ^{sum} ~~se~~ testibus ^{de hoc} se expu-
 gare. Nos itaque in tali casu ^{et} ~~decernimus~~, cum ^{suade} ~~adde~~,
^{sum} testibus et non paucioribus fieri huiusmodi expu-
 gacionem etc.

[tamen]

[bonis]

LXLI. (5) De perditione rerum.

104. (106). Item Martinus deposuit contra Nicolaum, quod
 dum agros proprios coluisset, bursa eadem percipit, in
 qua fuerunt ^h ~~II~~ scoti; Nicolaus vero superueniens in-
 venit bursum eandem cum eodem ^{octo} ~~II~~ scotis et cor-
 monitis restituere non curavit. Nicolaus autem ne-
 gavit, ^{eandem} ~~se~~ ~~predictam~~ bursum ~~invenire~~ ^{vel} ~~pecuniam~~ invenisse.
~~habuisse~~. Nos itaque in tali casu iudicimus eandem
 Nicolaus per proprium iuramentum se expurgare, quod
 non invenit nec habuit pecuniam eandem.

[octo]

[24, b.]

LXLII.

105. (107). Statuimus, quod pro qualibet arbore fructifera sex
 frumifera ^{suavia} ~~II~~ ^{diodecim} ~~grossi~~ dumtaxat passo damnum
 exsolvantur cum pena ~~II~~. ^{et}

[ex circa aut]

LXLI. III. De arboribus (1).

106. (108). Preterea cum dominus contra vladarium vel a-
 lium familiarem suum aliquis pro rebus ^{aut} ~~vel~~ iniurijs
 suis habet questiones, tunc ipse vladarius aut fa-
 miliaris domino suo ~~non~~ deferendo iuramentum, le-
 neatur se cum sex testibus expurgare etc.

LXLI. III. De scutellis.

107. (109). Cum officium scutellorum semper servile existat

et ad nullum dominorum suorum stare et facere iure le-
neari, ^[indecent est] ut maiores aut potenciores perso- ^[hoc]
ne in scilicet aliquas, ^[quam ipsarum villarum sui] ^[preter voluntatem dominorum]
~~domini~~ assumantur. Idcirco visum fuit nobis baroni-
bus, et nullis miles aut aliis quicumque illustres emat
aut acquirat sibi in aliqua villa scilicetiam preter illi-
us ville aut possessionis ^{oris} domini ^{aut} vel patroni voluntatem;
factam autem ^[contra hoc statutum ipsam emptionem] ^[emptionem]
deceimus iuriam et inane etc.

LXIV. De disensionibus fratrum.

108. (110). Cum omnis disensionis et discordie sit mater com-
munis, in qua ^{omnes} ~~omnes~~ fratres aut germani existentes, ad
rancores ~~seu~~ lites non modicas ~~sepius~~ ^{sepius} provocantur, ad ^[sepius]
quas ~~exilandas~~ ^{exilandas} ~~homines ipsi~~, ^{ne} in periculum ^{per} incidunt
vile utriusque, ~~converserunt~~ ^{converserunt} ut plurimum, homines vi-
vere et stare in proprijs domibus separatim, de parte
honorum suae hereditatum, que ipsos ^{concernit} ~~concernit~~, habita-
tione, ~~inter~~ ^{inter} ipsorum amicis medicinalibus, licet
ad principes ^{et} ~~noticias~~ ^{noticias} ipsius ^[non] ~~deducta~~. Sed quia se ^[divisionis]
se contingit, quod ex aliquorum vita activa et bona
procuracione ~~domus reparantur et procurantur~~, ceteri
~~vero ipsam~~ negligentes et ~~in~~ ^{et} ratione ~~dispositi~~, domos
proprijs ~~ne~~ bona hereditaria reformare non curantes,
domos ~~re~~ ^{re}formatas et hereditates ad utilitatem deduc-
tas, iure suo se vendicant oblinere, ^{et} fratres aut amicos
ipsorum ad iudicia protractantes, et ~~ne~~ quilibet pater-
familias tactus hoc timore a reparacione honorum se
~~dis~~ ^{dis} ~~subtrahit~~ et domorum excecione, propter quod, ut a ^[seu subtrahit]
torpore et ^{et} ~~figricia~~ ^{figricia} tales retrahamus et excitamus, et
~~ut~~ bene laborantes et procurantes aliquod commodum in-
de reportent, statuimus ^{ergo} nostra auctoritate, ut qui
cumque fratres vel amici, consanguinei vel remoti se-
uis ^{||} utriusque ab ~~inter~~ ^{inter} separati fuerint vel divisi
et in hac reparacione ~~seu~~ ^{vel} ~~divisione~~ steterint per tri-
ennium et tres menses in facilitate, ad iudicium
non provocantes, nisi causa ^[legitima] ^[allegetur], prop-
ter quam sibi non obicit ^[allegetur] ^[vel allegetur] ^[allegetur] ^[allegetur] ^[allegetur]
seu vendicacione partis hereditatis fratris sui vel a-
mici ~~per~~ ^{per} ~~prescriptionem~~ ^{prescriptionem} obiectam legitime excludantur etc.

XXIX (5). De furto.

109. (111). Cum furta et latrocinia propter ~~semitatem~~ ^{semitatem} crimi-
nis et infliccionem ~~seu~~ ^{seu} ~~formidacionem~~ ^{formidacionem} fene pro ~~delicto~~ ^{delicto} debito
commisso opponendi, per maleficos interdum plurimum

[25, a.]

B.

11

11

11

homicidij ~~commissi~~ ante multos annos quicquid accussare,
cuius probatio vel ^{ex} purgatio propter vetustatem facti faci-
~~li~~ haberi non potest. Unde statuimus, ut si quis de
crimine homicidij vult agere aut accusare, cupiens pe-
nam capitis sibi vindicare ~~aut obtinere~~, antequam tres
anni elapsi sint a die criminis ~~commissi~~, hoc ius iudi-
ciorum deducat, alias tribus annis lapsis scienti et a-
genti pro capite obstat exceptio ^{et} prescriptionis obiecta ~~us~~
C. XXXIII. De causarum processibus. ϕ

Taliquem
et apponere

115 na od.
wrotacy
stowarz.

113. (116). Cum in causarum processibus apud iudices nihil habeat vendicare edictum vel facere vultu, timor pre^valere aut premium iusticiam curare, sed gerent^a stateram in manibus equo libraminis lances appendentes, ut in concipiendis et ferendis sentencijs solum deum habentes pre oculis, ne vel^{it} fame sue prodigi et persecutores ipsorum honoris contra eorum conscientiam et iusticiam per gratiam aut per corde^r torques quidquam faciant partis in gratiam^v, propter quod statuimus, ut si aliquis deinceps iudex ordinarius vel delegatus vel^{it} timore propositis aliquis sententiauerit contra aliquem clientulum alteri parti ipsam condemnando super hereditate aut alia re certa in iudicium delicta et propter hoc pars plam^vata ad superiorem appellat, et quia moris est in iudicio polonico, quod iudex a quo^v cuius sententia per partem infirmatur, non prius vult nec tenetur suam sententiam defendere, nisi prius per partem tres marce aut pelles mardurine sibi assignentur, ut paritas in penis habeatur, si idem iudex vincatur per partem condemnatam, eidem pelles aut tres marcas receptas cum pona fixa^v quadrex^v suffusus rubore suo ad iudicem restituat, qui ad superiorem in falsa pro-
munciatione vocavit etc.

[26, a.

[provocatur et
appellatur,]

XXXV. Re indice, quod non possit red.

114. (117). Incipit statutu[m] iur[is], quod in nostra presencia
vel coram nostro capitaneo, aut quando generales
termini tenentur, palatinis ^{vel} et baronibus ~~presentibus~~
iudex iudicans non possit de malo iudicio retrah[er]i,
qui, cum non ipse solus, sed plures iudicant supra
dicta etc.

XXXVI. Re dubitato.

115. (118). Adici^{ra}entes, quod quando super iudicato tribi-
latur et ad iudicem recipitur ^{re} iudex, quod ille, si

71.

C. XXXIII. de viris famosis.

(115). Ut viri famosi et iuste viuentes aliqua preroga-
tione apud nos inter ceteros nostros fideles ~~consolentur~~, sta-
tuimus de posteriorum baronum voluntate, ut si quis mi-
les aut nobilis, cum alias questio fuerit nunquam in iudi-
cio nota est, et de crimine furti aut latrocinij accusetur,
phas sibi sit propter bonam presumptionem habitam de
ipso apud vicinos, per proprii iuramenti protestacionem
a tali accusatione se exfurgare etc.

recordatur, qualiter iudicavit, statim dicere vel differre ^{luc}
 lencatur in crastinum etc.

Ca. m. XXXVII. De litigantibus.

116. (119). Statuimus insuper, quod si litigator dixerit in no-
 stra ~~et~~ nostrorum ^{me} baronum ^{pro} absentia ^{pro} iudicem in cau- ^[vel in absentia]
 sa sua inique et perperam processisse ~~se~~ iudicasse, in
 dex per suos collegas, qui secum eodem ⁱⁿ procederunt iudi-
 cio, probare debet, quod ⁱⁿ iuste et legitime iudicavit. ^[statim]
 Sin autem arguens sententiam suam de falso, probare
 voluerit, ipsum iudicem iniquum ^e vel premissit, sen-
 tenciam probitate, id probare tenetur per sex testes
 similis dignitatis et status, cuius notitiam ^{etc} fore iudex.
~~Ceterum idem~~ ^{redarguens} sententiam iudicis, ut est ~~pro~~
 dictum, contra ipsum nullatenus audiat, donec in-
 dici tres marcas vel felles dederit martirinas, quas
 idem iudex pro se ^{iudicialiter} obtinere ^{etc.} debet, ^{[Si autem subinde}
~~si senten-~~ ^{comprobaaverit etc.}
~~cia suam, ut premissit, comprobaaverit fore iustam.~~ ^{sententiam ut premiss-}
^{litur fore iustam,]}
XXXVIII.

117. (120). Similiter redarguens sententiam subiudicis contra
 ipsum non debet audiri, nisi sibi felles vulpinoe vel
 tres perfonas iuraverit assignare, qui eodem subiudici
cedunt, si se iuste probaverint iudicasse. Et id, quod
 de iudice premissimus, de castellano etiam centimus
 sciendum. Si vero iudicibus castellanorum obiciat
 aliquis falsitatem sentencie, ^{audire} respondere ^{audire} minime debe-
at, donec ^{audire} illis felles agrimas ^{debetur} fuerint presentate, quas
 pro se obtinere poterunt, si similiter suum iudicium
ostenderint fore iustum etc.

XXXIX. de pignoris

118. (121). Item ubi curie nostre sunt remote, terrigere no-
 stri faciunt recepta pignora ad curiam castellani aut
 palatini Cracoviensis, vulgariter dictam stora, in ter-
 ra Cracoviensi pignolata commorantis defectere. Et i-
 dem de palatino Sandoviciensi volumus intelligere hoc
specialiter declarantes, quod officiales alios substitui
non nisi palatini instituire habeant ^[facultatem et] ^[instituire (1)]
eodem iudicare, et pro afflictione ^{sed} vulneribus vel
pro capite eorundem penas exigere et levare omnino
dam habeant facultatem etc.

XI. Quia in omnibus terris debet esse unum.

119. (122). Cum sub uno principe eadem gens diverso iure
 fieri non debeat, nec sit languinum monstrum diversa
habens capita expedit republice, ut uno et equali

iudicio tam Cracovie quam Polonie et terre ceterae nostre
terre iudicentur. Et ex quo unus princeps est omnium, una
moneta in toto regno ^{nostris} haberi debet, cum consilio
loci nostre baronie et assensu, que debet esse perfecta
et bona in valore, et per hoc ^{ceteris} magis sit grata et accepta etc.

XII. De armata militia.

120. (123). Sed quia in armata militia honor regis et defensio
loci regni dependet, tenentur quilibet miles secundum
quantitatem ~~suam~~ ^{suam} reddituum et possessionem ^{[bono ..} ^{suam et suorum}
num, ad rempublicam ^{ceteris} armatis hominibus de-
servire, dummodo bona ipsorum in liberale, que et
ita de iure militari sunt libera, absque omni vexacio-
ne conserventur.

XIII. De emptione hereditatis.

121. (124). De cetero statuimus, quod cum aliquis emens he-
reditatem et ipsam tenens tribus annis et tribus men-
sibus pacifice et quiete, et si ipsam aliquis consanguin-
eus vel affinis post predictos annos infestaret, vo-
lent ipsam eximere per proximitatem de eadem here-
ditate vice versa, statuimus, quod ex quo idem pro-
ximus tenuit tribus annis et tribus mensibus quies-
centis, amodo non sit ei licitum predictam hereditatem
rehabere. Hoc etiam volumus intelligi, ^{quod} si aliquis de-
bitor diceret, quod hec hereditas est mihi propinqua,
quam tu tenes, quia vendideris ^{mihi} ^{propter} ^{debitum} ^{pro-}
it, antequam ipsam comparasti, talis cuiuscumque
condicionis ^{fuisset} Christianus vel Paganus, si ^{per} ^{facile} tri-
bus annis et tribus mensibus, silentium sibi perfectu-
rum imponatur etc.

XIV. De pueris relictis.

122. (125). Cum pater decesseret pueris relictis et ipsis ante
annos legitimos non eductis, tutor ipsorum non po-
test ^{hereditatem} ^{ipsorum} vendere, nec quidem limitare
nec ipsam aliquo modo deperdere, quousque pueri ad ^{hereditatem}
annos legitimos ^{per-} ^{ven-} ^{erint} et per se regantur. Quam-
vis vendiderit vel aliquo modo a pueris alienaverit, pu-
eri cum ad annos discretionis ^{per-} ^{ven-} ^{erint}, heredita-
tem suam in possessione ^{habe-} ^{ant} vice versa, nec ip-
sis aliqua prescriptio ^{ob-} ^{stabit}. Citati vero responde-
re non tenentur, sed per iudicem anni ipsis compen-
sentur, nisi in casibus infrascriptis: primo, si ali-
quis patri ipsorum hereditatem suam obligavit et ip-
sam eximere vellet, tunc pueri ^{per-} ^{ven-} ^{erint} recipere

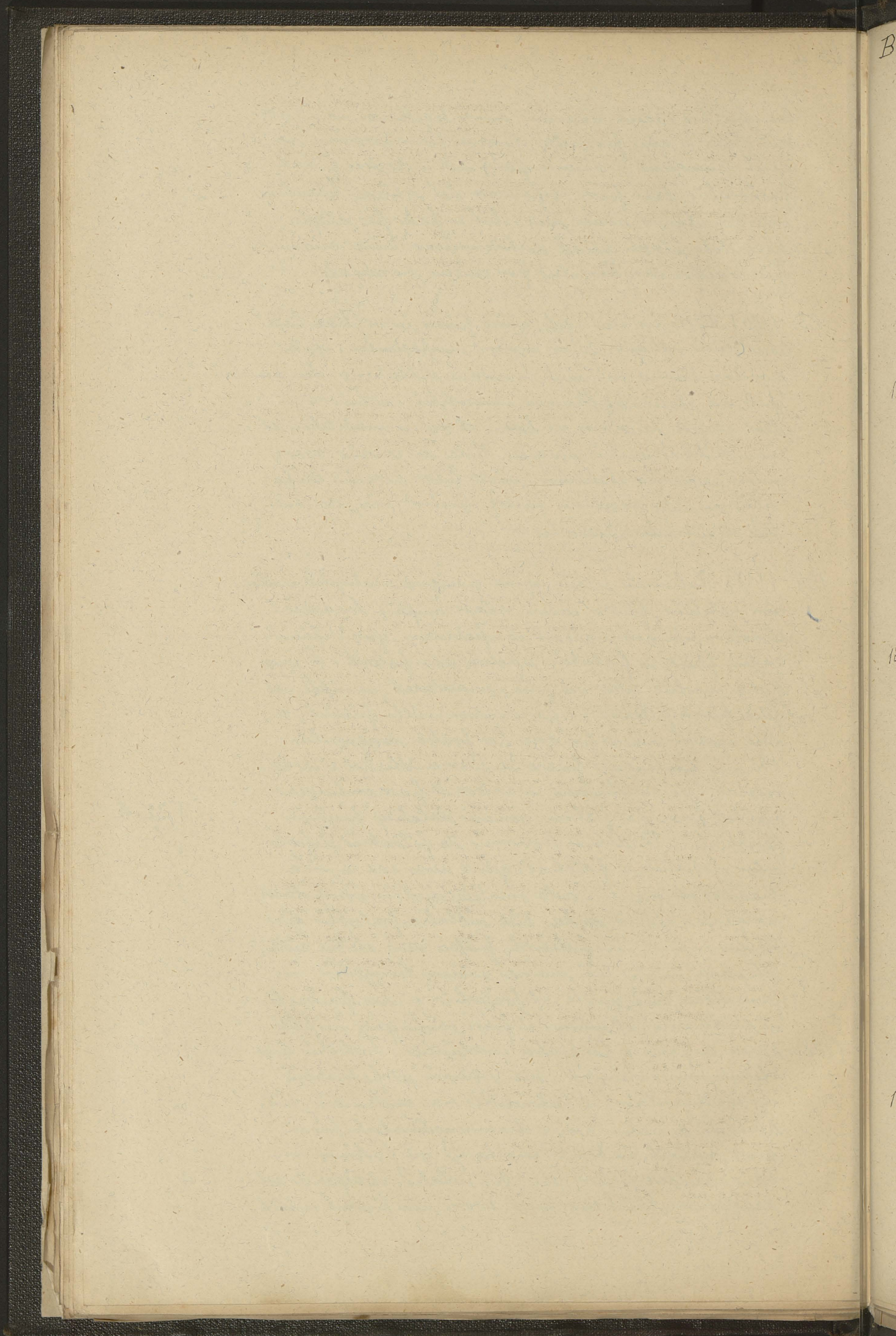
[27, a.]

B.

16

16

(12



monialiter copulata, hereditates patrimoniales quocumque
modo vocentur, predicti fratres possidebunt, quicunque
ipsas nuplū tradiderint, ipsis dolum assignando compen-
santem, ^{ut} ~~ut~~ ^{superius} est descriptum. Hoc specialiter declar-
ando, quod cum pater in vita sua aliquam ^{ex} nuplū
tradiderit, ~~de~~ hoc debet contentari, quod sibi pater assi-
gnaverat adhuc vivens, ^(r) nec ^{fratribus} pro dote aliquam
questionem proleis moerere, sed contentari debet de eo,
quod ^a parentes ipsius viventes pro dote, sū ~~conproles~~ ^{comproles}
existentes, sunt largiti etc.

Tex ipsius

XLVII.
125. (129). Item statuimus, ^{quod} quicumque virginem, cuiuscumque
que status vel conditionis exstiterit, sine voluntate pa-
rentum raperit ^{aut} et eam violenter oppresserit, videri ip-
sius sit in oppressa virginis gratia et amicum eius,
Item. Filia omnino sine voluntate parentum raptori
consensuens, ^{recipi} vel se procurans ~~rapi~~ a rapto, et si eodem
postmodum matrimonialiter fuerit copulata, nichil
minus debemus amittere, ita quod parentes ^{et} amici ^{ipsius}
~~sine~~ non leneantur vel dolandum eandem etc.

Tipnis 7

126. (130). Quicumque vero alicui virgini ~~sex~~^{mulieri} con-
iugate aut vidue in vila, campro, sibua, domo ~~vel~~ⁱⁿ vil-
la opprimendo violenciam fecerit, et virgo ~~aut~~^{vel} mulier
violatoris oppressionem ~~exadens~~^{ad} villam viciniorum
veniens, ~~sex~~ in villa existens, ad villanos clamauerit
plorando ~~sex~~ lacrimando, narrando sibi violenciam
fore villalam et signa ^{in ea} oppressionis in ea ^(s) apparuerint
manifesta, et subsequenter iurauerit, in nostra gracia
univocumque ^{deus} ~~idem~~ oppressor existat, et hoc ~~si~~ de
~~viciis~~ clamore dicti villani fuerint protestati. Si vero
virgo ~~vel mulier~~ de oppressione aliquem accusauerit
calumpniose, et in ea signa oppressionis non appa-
uerint, ut est dictum, ex tunc ~~ix~~, quem accusauit,
cum sex sue conditionis hominibus se expurgabit, ca-
lumniatrix autem pena debita, cuiuscunque status
vel conditionis ~~existat~~, ~~fumiatur~~. procellatur etc.

28. a.

Te si infra tri
dium

Factum

XLIX.
127. (131). Statuendo declaramus, quod si ^{ali} quis tribus vicibus
de furto vel rapolis in iudicio convictus exstiterit vel
rem furtivam ^{re} ~~violenter~~ ablatam restituerit, is
infamis ~~non~~ ^{re} permaneat perpetuus, nec eodem sorte fru-
teant dignitatem ^{is} ~~in~~, nullaque pecunia in vestibus

B.

佐

佐

130. (134). Statuimus, quod quilibet habens iumenta indomita
 a vigilia ^{anch} Adalberti usque ad festum ^{anch} Michaelis sub eis,
 sedita frascere teneatur, alias existimationem dampni con-
 iunctus iudicio dampnum inferens domino, cuius fractura
 defrasta sunt, satisfacere cum pena ~~beatorum~~ ^{compellatur},
~~iudicio vero pro pena~~ ^{et} ~~marcam~~ ad solvendum sit ad-
 strictus; sed ipsa iumenta dampnum fractus ad do-
 minum propriam pellere non presumat etc.

I. III. De scrophis.

131. (135). Decernimus etiam, quod quicumque scrophas
 proprias ad glandines silve alterius depulerit, hic, cuius
 silva fuerit, pro prima vice forcum unum, ~~secunda~~ ^{2^a}
 vice ^{duos} forcos maculare habebit, et tertio vice si in- ^{si invenerit}
~~xerit~~, omnes scrophas poterit pellere ad domum
 nostram magis vicinam, eandem ~~probitum~~ per me-
 dium divisiurus. Ita tamen, quod ubicumque predic-
 tos forcos infra suos limites maculaverit, signum in
 arbore ~~excidere~~ ^{facere} teneatur, et si pars aduersa dixerit,
 non ibi fuisse forcos maculatos, ubi signum fecerit,
 maculatos eorundem forcorum id ^{proprio} ^{firmabit} in-
 ramento etc.

I. III. De a se remot.

132. (136). Statuimus, quod quando aliquis habens silvam
 vel mericam a se distantem, forcos suos vel scrophas
 per bona alterius ~~intermedia~~ ipsas ^{quod} ~~pellere voluerit~~ ^{iniciare} ^{voluerit minare} ^{ser}
 ad eandem, ~~ut~~ ^{facere} ^{non possit} per bona alterius,
 nisi tantum per viam ducentem ad silvam ~~seu~~ ^{me-}
 ricam. Et idem dicimus ^{et} per omnia observandum de ^{ad eum pertinentem}
 eo, qui pro suis scrophis vel forcis pro precio condu- ^[29, a.]
 xerit silvam ~~faginas~~ ^{et} ~~vel~~ ^{habundantem}, ^{vel lignis}
 et bona alterius sunt intermedia inter silvam huius
 modi vel mericam. ^{ergo} ~~et~~ ^{per} cuius bona fecerit
 huiusmodi domini merice vel silve ~~seu~~ ^{conductoris}
 eiusdem ~~iniciare~~ ^{seu} ~~pellere~~ ^{debet} ^{ut}, ex utraque par-
 te ~~seu~~ ^{ad} ^{triginta} ^{vel} ^{glandines} ^{propriis} ^{colligat} ^{prois}
~~seu~~ ^{deposcat}, et sic predictus dominus ^{seu} ^{conductor}
 merice vel silve ^{pre} ^{dictas} ^{suas} ^{scrophas} ^{vel} ^{forcos}
 absque suo dampno ~~seu~~ ^{offensa} ^{pellere} ^{possit} ^{ad} ^{possunt}
 eandem.

I. IV. De accusatione criminis.

133. (137). Statuimus, quod si aliquis coram nobis vel
 capitaneo nostro de aliquo crimine aut maleficio ^{su-}
 erit accusatus, et ad ostendendam suam innocentiam ^{aut coram capita-}
^{neo nostro}

— O —

Statuta et iura per prelatos serenissimum principemque
dominum Wladislawum dei gracia regem Polonie et barones
locum regni p̄sidentem in Cracovia edita et in Wartha sub
anno Domini M^o cccc^o XXIII^o in vigilia beatorum Simonis
et Jude apostolorum et diebus sequentibus confirmata per
serenissimum dominum Wladislawum regem Polonie sup̄re.
numque ducem Lithuanie et ceteris approbata, et pri.
mo de transpositione terminorum.

I ca^m De transpositione terminorum

/: Warsepuzé ardybiskup 32 e rubrykamu; oruacconych
nimerami foregodkowem; ad I do XXXII. Przy końcu
ostatniego ardybiskupa na kart. 35, b, jest wyprisanie:

Et est finis, pro quo sit benedictus deus in secula seculi.,
lorum amen, Anno cccc^o XI. IIII^o.

Koniec słownicek łacińskich — polskich na którego koniec
pawłowska data anno M^o cccc^o XI. IIII^o, potem sacrochy
list w języku polskim przedrślony cały (kar. 36, b)
i tu koniec rozpisu.

Secundum vocabula libri municipalis provincie. [35, b.
 ratis pariter et feudalis etc. *Secundum vocabula bona.*

Duellum tria sciat, primo duellum dicitur causa, si
 cum dicitur ibi Stanislaus super Petro obtinuit duellum
 et primam causam seu primum *ca*; 2^o duellum *scit* pro
 testimonio, quod debet vni probare super iurum adversa,
 iurum cum testibus, ut ibi Johannes respondet cum
 duello et sine testibus; 3^o duellum dicitur bellum et sic
 non capitur hic, nisi primis duobus modis supradictis.

Item banum regium et iudicium formale vulgari-
 ter *banowol* vel *iednyeszenie* vel etiam banum regium di-
 citur vulgariter *porabkoni prand*; tercio banum regium
 sumitur pro interdicto vulgariter *zapowec drokubcha* || [36, a.

Item latendum idem est quod marca.

Item monachalis pariter dicitur, que transit ali-
 cui ad mortem.

Item descriptio dicitur expulsio extra civitatem vel
 villam.

Item salubatio et citatio sicut ibi dicitur, si salubatus
 fuerit iudice, et citatus iusto modo.

Item vasellus et serus.

Item illegalitas et iniusticia vulgariter *nesprawedli-*
woce vel *wyszweceństwo*.

Item legale iudicium, magnum iudicium.

Item feudalis comes dicitur advocatus privilegiatus
 et etiam alio modo dicitur burgravius.

Item usurpat vulgariter *porandro*.

Item obsequium dicitur illud, quod non est in usu.

Item burgensis dicitur civis civitatis murate.

Item magister iusticiorum dicitur advocatus non pri-
 vilegiatus civitatis vel ville.

Item amonet et rediit, vulgariter *odwozy odprawa*.

Item omagium dicitur servitium, quod impeditur re-
 gibus a principibus vel etiam imperatori, vulgariter *kol-*
mereshwo in omaginata cor.

Item legalitas est iusticia.

Item illibatum ius est iudicium vel inviolatum ius
 vulgariter *cryste prawo* vel *nesporucone*.

Item impetio dicitur introitus violentus vulgariter

verisdanye uel wsdanye sandem.

Item intuitio dicitur intercessio uolgariter raschikrene uel raschafmelenye.

Item farandus lutor et mundibordius item sunt uolgariter rachocra uel ofyeadlmit.

Item prolocutor est procurator est procurator uolgariter reecumit, fugit dimiculus idem sicut uolgariter nowera.

Item interlocutorius dicitur consiliarius uolgariter ega, danye uel poradkemye.

Item proter dicitur uolgariter prozegresce uel crimen uel culpa, est wina, inde dicitur noxialis est culpabilis.

Item uariandus dicitur uolgariter pfloaccera.

Item fena dicitur mauta uel wina.

Item inculpatus winowatbi.

Item rancor est ira, liuor et inuidia.

Item pelus tria pat: primo idem est, quod amor, 2^o inuidia, 3^o ira, unde scriptura pelus domus tue comedit me est amor.

Item etiam liuor dicitur uolgariter synotce, liuidum uoluit est syna rana.

Item rubor est uerecundia.

Item mechor est fornicator.

Item mupla est maritata.

Contagium est scelus uel peccatum seu flagitium.

Item solidus duo sunt: primo idem est quod firmus et sic non capitur hic; secundo est nub (numerus?) XII et sic capitur in iure iustis libri et est hinc substantiu.

Item emendo potup.

Item recompensa dicitur uolgariter glewna kaplata.

Item satisfactio quar.

Contumelia wlwa hupilegium item sunt.

Item depravatio uolgariter nararenye cecy uel na, thanyemye.

Allocutio dothrynemye cecy.

Item conflictus est contencio, lis uolgariter iwada.

Item reconciliatio est concordia zyednanye.

Contubernium sulaadanye uel hupocy sulad.

Contubernium etiam dicitur gromada.

Recognicio wischnanye.

Resignatio || wsedanye.

Investitura meobrenye.

Quicrimonium et quicrimonia idem sunt volgariter
kaloba.

Cultelliger est ille qui paralyare portat.

Them solitus schelang.

Tiramentum facit.

Infesto (?) est infestio, unde dicitur ille ius infestor
iut, est infestiuut.

Them arma bellica wagenina sbroya.

Them scutum bellicum scyth sbraqli wageny et
eiam dicitur tharcca, dicitur latine rotundus clipeus.

Manifestum factum dicitur licce ncl yawny v.
cxinet.

Them colloquium est interlocutorium volgariter nye.
cre ncl poradrenye

Umagium volgariter holdawanye.

Dicibilis (?) est actor volgariter prawot ncl gysceck.

Relentus uchofyony, Coptius duo fiat, primo est yacreck
et sic capulus hic alio modo dicitur zona balike volgariter
cracynwa.

Them eiam varandis dicitur lutor volgariter sphacta
ncl zachocera.

Them quillo est perficio volgariter gysca eiam qui
ditur est gyscina, quillacio est certificacio volgariter
ngyscene.

Lucumbro est non perficio volgariter nyedobonam.

Aduersarius samfyer, hostis idem.

Them feodus hanslwo wolne est dominium, et feodus
eiam dicitur wolne olobo.

Contubernium est habitaculum.

Defectio dingawanye.

Defalcacio sbocrenye.

Post decemum est post mortem.

Infra decemum predexmyerca.

Simpla bona legale impedimentum.

Idana pregasra legale eiam dicitur sthanze prey.
xmyerxy.

In premito foro na wywolawem thargu.

Publicata est fixata bono volgariter casthawyna.

Fiscacio casthawa albo tesz crachor alias castlad.

36, b.

Alleph est doctrina.

Beth est consummatio.

Caph est varacitas.

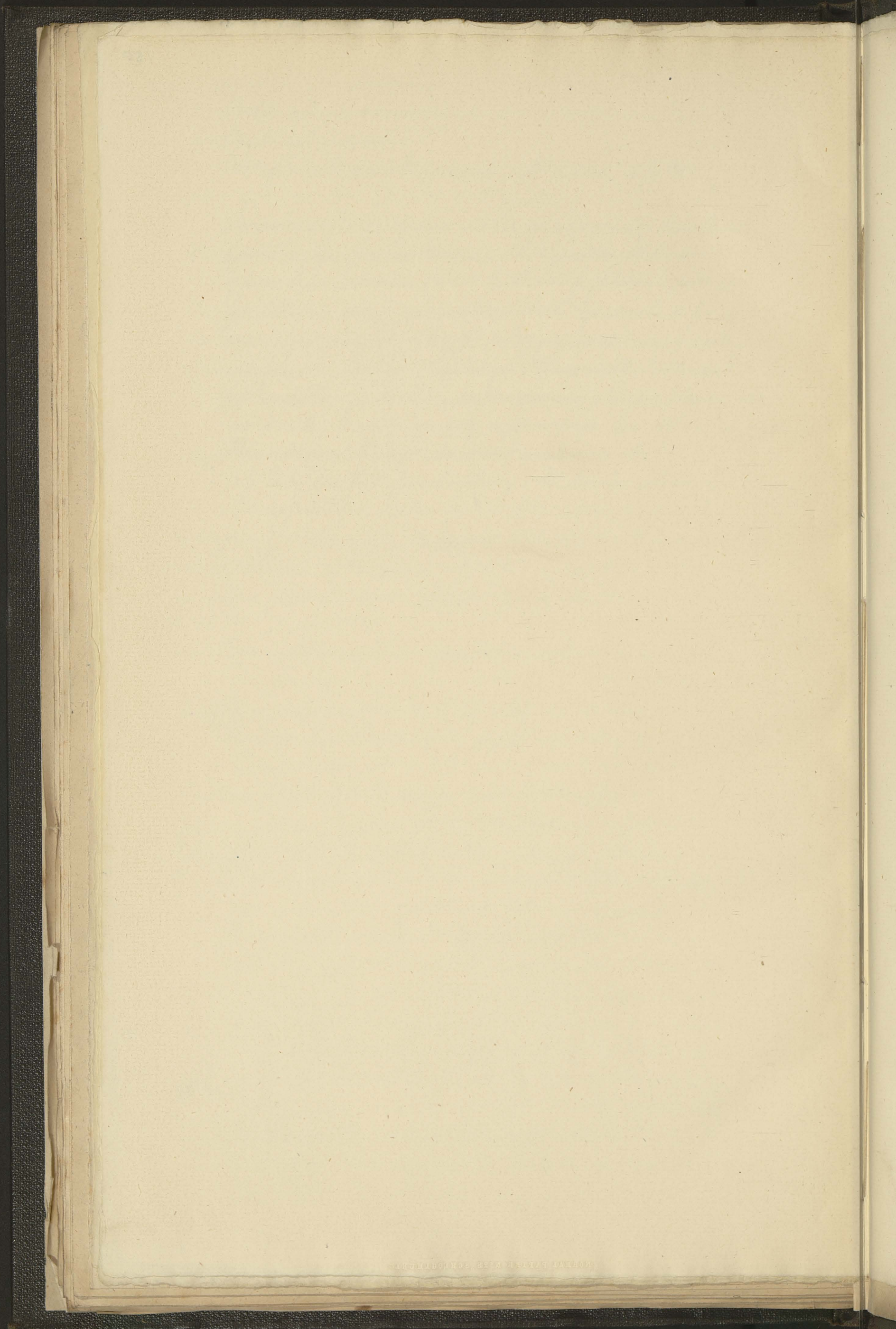
Seleph est via etc. anno M^o cccc^o xI. IIII.

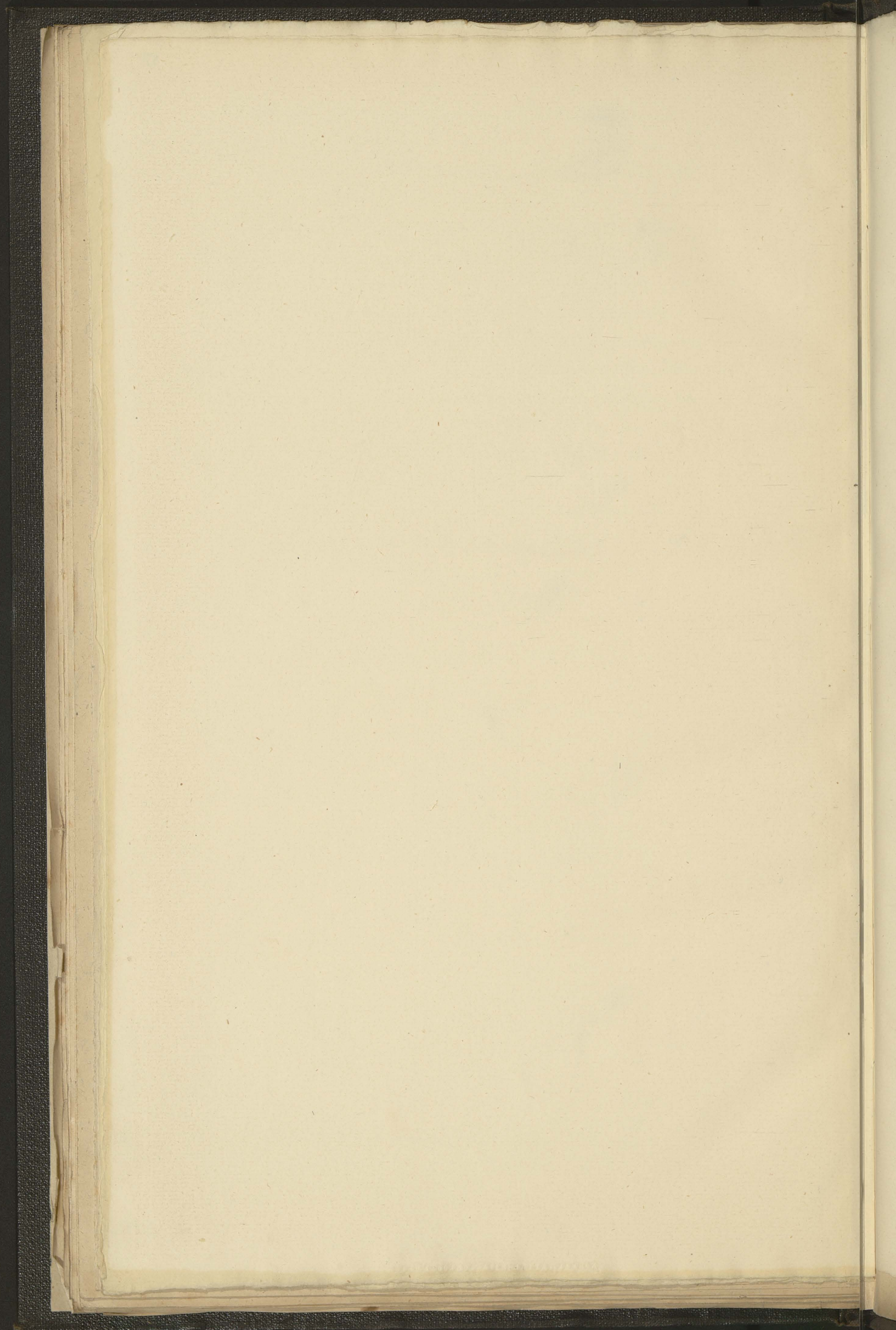
Serdeczne podlonjenje od mego sserce (i) hasidawe
fowitharuge fawno myta, thohye sa klamam
y na thue sdroue thim listhem fylham, az we,
fowedam, wem exe wele milich qmarch a po grzechu
na my unie nyedbarc alefye szaf czy wserbye
maya, co sserbye klamaya, Tadam tho schizal
ad medthorego lwegu, boze karac shiga thauy co
co omiley miły gnowy nyewernego co gyna moye
thim stareu thohye dawom medreer etc.

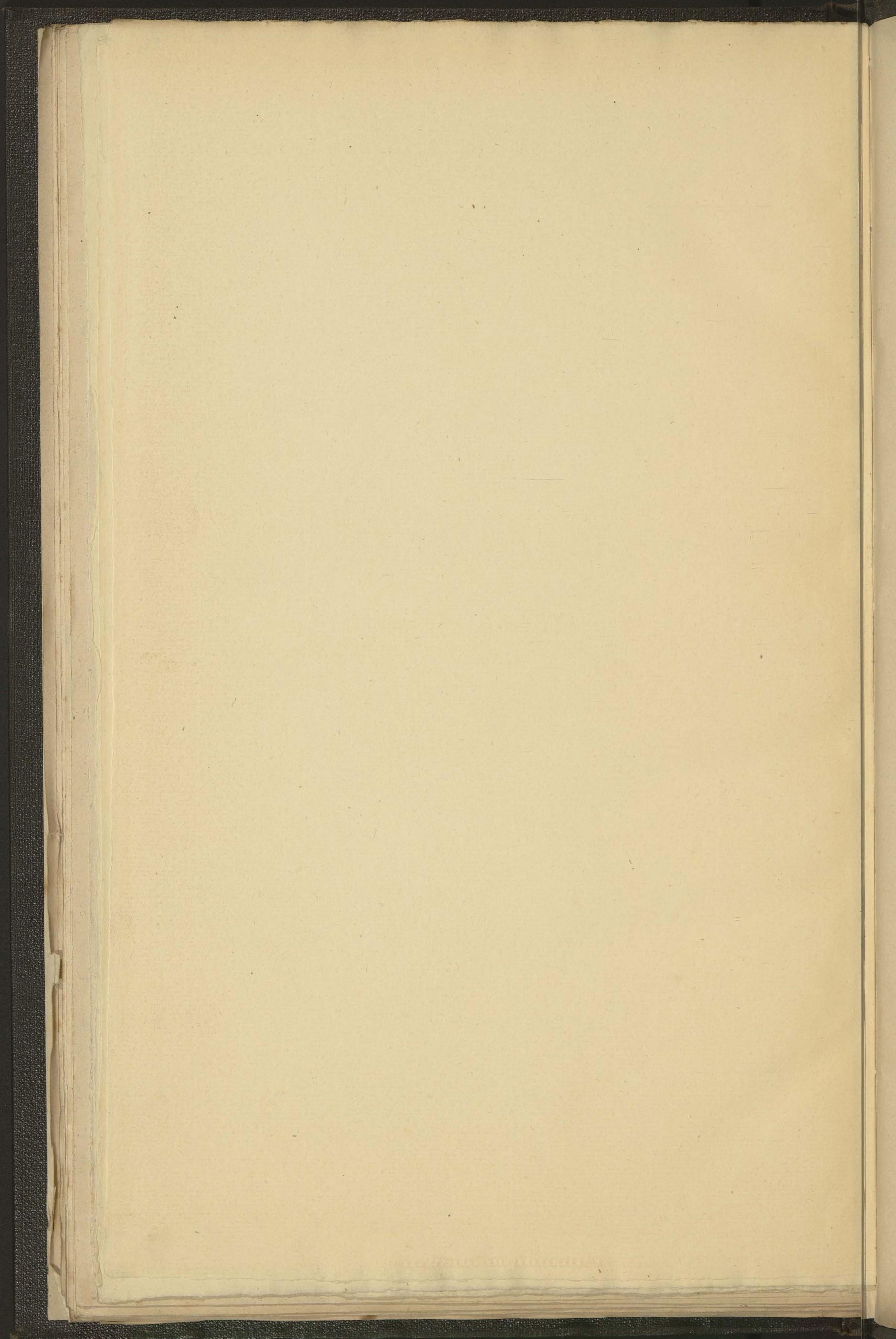
/: Coły ten list przedreślan y tui domieć stronicy i'rs.
napisim /

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script.







K. III, s. 16, k. 1-53.
6.V. 1952. Jaidmykova

